

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства
на тему: «Корпусна верифікація й способи відтворення англійськомовної
розмовної лексики в художньому дискурсі українською мовою (на матеріалі
підкорпусів OPUS)»

Студентки групи Па 55-23
факультету перекладознавства
освітньої програми
Перекладознавство: професійно-
орієнтований переклад (англійська
мова і друга іноземна мова)
за спеціальністю 035 Філологія
Петренко Тетяни Сергіївни

Допущена до захисту
« ____ » _____ 2024 року

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
доцент Никитченко К. П.

Завідувач кафедри теорії і практики
перекладу з англійської мови

_____ доц. Мелько Х. Б.
(підпис) (ПІБ)

Національна шкала _____
Кількість балів: _____
Оцінка: ЄКТС _____

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY

Department of Theory and Practice of Translation from English

Master Degree Thesis in Translation Studies

under the title: “Corpus Verification and Ways of Rendering of English Colloquial Vocabulary in Fictional Discourse into Ukrainian (Based on OPUS Sub-Corpora Material)”

Group Pa 55-23

School of translation studies

Educational Programme

Translation Studies: Specialized

Translation (English and Second Foreign Language)

Majoring 035 Philology

Tetiana S. Petrenko

Research supervisor:

K. P. Nykytchenko

Candidate of Sciences (Philology),

Associate Professor

ЗМІСТ

ВСТУП		4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ РОЗМОВНОЇ ЛЕКСИКИ ХУДОЖНЬОГО ДИСКУРСУ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ		7
1.1	Корпусна верифікація і розмовна лексика в сучасній лінгвістиці.	7
1.2	Англійськомовна розмовна лексика крізь призму художнього дискурсу.	13
1.3	Перекладацькі стратегії і тактики при відтворенні англійськомовної розмовної лексики в художньому дискурсі у сучасному перекладознавстві.	22
Висновки до розділу 1		27
РОЗДІЛ 2 РОЗМОВНА ЛЕКСИКА В КОНТЕКСТІ РІЗНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ПАРАДИГМ: СТРУКТУРА І СЕМАНТИКА.		29
2.1	Розмовна лексика з позиції структурної лінгвістики.	29
2.2	Розмовна лексика з точки зору семантики.	50
2.3	Розмовна лексика у комунікативно-прагматичній лінгвістиці.	57
Висновки до розділу 2		61
РОЗДІЛ 3 ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ РОЗМОВНОЇ ЛЕКСИКИ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ НА МАТЕРІАЛІ ПІДКОРПУСІВ OPUS.		62
3.1	Способи пошуку відповідників англійськомовної розмовної лексики в художньому дискурсі у перекладі матеріалів підкорпусів OPUS.	62
3.2	Перекладацькі трансформації при відтворенні англійськомовної розмовної лексики в художньому дискурсі. .	

	.....	65
3.3	Кількісне обчислення результатів дослідження розмовної лексики в художньому дискурсі.	74
	Висновки до розділу 3.	75
	ВИСНОВКИ.	77
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.	80
	СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.	85
	ДОДАТОК.	86

Сучасний світ характеризується глобалізацією та взаємодією різних культур та мов. Англійська мова стала своєрідним інструментом комунікації між різними національностями та культурними групами. Важливою складовою цієї глобальної комунікації є розмовна лексика, яка активно використовується в художньому дискурсі. Розмовна лексика англійської мови в художньому контексті може мати велике прагматичне, естетичне та культурне значення. Вона допомагає авторам та перекладачам створювати живі, автентичні образи та діалоги, які відтворюють реальність і розкривають глибину персонажів. Тож перекладу такої лексики процес потребує ретельного дослідження та аналізу.

Метою магістерської роботи є глибоке дослідження процесу корпусної верифікації та розгляд способів відтворення англійської розмовної лексики в українському художньому дискурсі. Дослідження має на меті визначити оптимальні ресурси та методи, які можуть бути успішно використані для перекладу такої лексики та впровадження її в українські художні тексти.

Для досягнення поставленої **мети** необхідно зробити наступне: вивчити особливості корпусної верифікації та визначити найбільш підходящі інструменти та методи для цього; провести аналіз англійськомовної розмовної лексики на основі корпусу текстів OPUS; дослідити художній дискурс та визначити, як розмовна лексика англійської мови може бути інтегрована в українському художньому дискурсі;

Об'єктом дослідження є процес відтворення англійськомовної розмовної лексики в українському художньому дискурсі. **Предметом** дослідження є методи корпусної верифікації та їх застосування для перекладу та відтворення розмовної лексики.

У процесі дослідження будуть використовані наступні **методи**: аналіз корпусу текстів, лексикографічний аналіз, порівняльний аналіз українських та англійських текстів, перекладацький аналіз, метод суцільної вибірки.

Порівняльний аналіз українських та англійських текстів розпочинаємо зі збору корпусу текстів, що містять паралельні англійсько-українські тексти. Для цього ми використовуємо підкорпуси з ресурсу OPUS. Аналіз цього корпусу включає обробку та детальний аналіз великої кількості даних для виявлення частоти вживання певних лексичних одиниць, колокацій та інших лінгвістичних характеристик. Застосовуючи інструменти, такі як AntConc або Python з бібліотеками для обробки природної мови, такими як NLTK або spaCy, ми можемо автоматизувати цей процес і отримати точні результати.

Лексикографічний аналіз дозволяє нам детально вивчити значення та вживання конкретних лексичних одиниць. У нашому випадку, ми фокусуємося на розмовній лексиці, що використовується в англійських текстах, і порівнюємо її з відповідними українськими еквівалентами. Ми звертаємось до словників розмовної мови та інших лексикографічних ресурсів для підтвердження значень та контексту вживання цих одиниць. Це допомагає нам зрозуміти, наскільки адекватно передано стилістичні та семантичні характеристики англійської розмовної лексики в українських перекладах.

Порівняльний аналіз є центральною частиною нашого дослідження. Ми порівнюємо тексти оригіналу та їх переклади, щоб визначити, як саме передається розмовна лексика. Ми аналізуємо, які слова чи фрази використовуються в англійському тексті та як вони перекладаються українською мовою. Це дозволяє нам виявити різні стратегії перекладу, такі як дослівний переклад, адаптація або транспозиція, і розуміти, які підходи переважають у відтворенні розмовної лексики.

Перекладацький аналіз дозволяє нам оцінити ефективність і адекватність перекладу розмовної лексики. Ми оцінюємо, наскільки вдало передаються стиль, емоційне забарвлення та комунікативні функції англійської розмовної лексики в українських перекладах. Цей аналіз дозволяє нам зробити висновки про успішність різних методів перекладу та запропонувати рекомендації для майбутніх перекладачів.

Використовуючи вищеописані види аналізу ми можемо всебічно дослідити способи відтворення англійськомовної розмовної лексики в українських перекладах художньої літератури. Кожен з цих методів доповнює один одного, забезпечуючи глибоке розуміння процесу перекладу та його результатів.

Наше дослідження сприятиме вдосконаленню перекладацьких практик і може відкрити нові підходи для майбутніх досліджень у цій галузі. Результати цього дослідження можуть бути корисні для перекладачів, письменників, лінгвістів, а також для всіх, хто цікавиться проблемами відтворення розмовної лексики в художньому тексті. Робота може служити джерелом практичних рекомендацій та методологічних підходів до вирішення схожих завдань.

Робота **складається** із наступних частин: вступ, три розділи, висновки, список використаної літератури, список джерел, список джерел ілюстративного матеріалу та додаток.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ РОЗМОВНОЇ ЛЕКСИКИ ХУДОЖНЬОГО ДИСКУРСУ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ

1.1 Корпусна верифікація і розмовна лексика в сучасній лінгвістиці

Перш ніж перейти безпосередньо до розгляду корпусної верифікації розмовної лексики, варто зазначити важливі аспекти корпусної лінгвістики та науковців, які з ними пов'язані, а також прокоментувати термінологію, яка буде використовуватися у нашому дослідженні.

Корпусна лінгвістика, яка розпочала свій розвиток у 60-х роках ХХ століття, вважається багатьма дослідниками галузю теоретичного та прикладного мовознавства. Цей актуальний зараз напрямок виник завдяки стрімкому розвитку комп'ютерних технологій. Термін "корпусна лінгвістика" став широко вживаним тільки наприкінці ХХ століття, адже з'явився після публікації збірника наукових праць у 1983 році за матеріалами конференції ICAME "Conference on the Use of Computer Corpora in English Language Research" [12, 77].

Важливо та цікаво зауважити, що визначення корпусної лінгвістики у може мати відмінності у трактуванні різними мовознавцями. Зокрема Тоні МакЕнері та Ендрю Вілсон не вважають корпусну лінгвістику галузю лінгвістики у тому ж розумінні, що й, до прикладу, синтаксис, семантика, соціолінгвістика тощо. Пояснюють це тим, що всі ці дисципліни зосереджені на описі та поясненні аспектів використання мови, а корпусна лінгвістика - це методологія. За допомогою корпусного підходу можна вивчати багато аспектів лінгвістики, застосовуючи її практично в будь-якій її галузі. Також корпусна лінгвістика не є окремим напрямком дослідження, але вона, принаймні, дозволяє нам розрізнити методологічні підходи до вивчення тієї ж області дослідження різними науковцями чи групами науковців [34].

Корпуси текстів, які містять велику кількість даних про використання мови, застосовуються для корпусної верифікації [19]. Зазначають, що вони бувають загальномовні та спеціальні, усного та писемного мовлення, а також одномовні та двомовні.

Корпусна верифікація - це процес перевірки отриманих даних з метою забезпечення їхньої точності, достовірності та зрозумілості. Вона включає аналіз текстів за допомогою комп'ютерних програм для підтвердження або спростування значень мовних одиниць. Цей інструмент не лише допомагає вивченню розмовної лексики, а й забезпечує лінгвістам точну інформацію про вживання мови в реальному житті. Корпуси текстів стали невід'ємною частиною різних галузей, таких як комп'ютерна лінгвістика, обробка природної мови (NLP), машинний переклад та аналіз текстів.

У сучасній лінгвістиці корпусна верифікація і розмовна лексика стали предметом все більшої уваги дослідників. Вони дозволяють збирати детальні дані про вживання мови в різних контекстах, що сприяє кращому розумінню її функціонування в суспільстві.

Лінгвісти використовують корпусну верифікацію для перевірки актуального вживання слів і фраз, а також для створення нових корпусів текстів, які містять розмовну лексику. Це допомагає в розробці мовних ресурсів, перекладі, написанні словників та навчальних матеріалів.

Для дослідження способів перекладу розмовної лексики в художніх текстах варто перш за все описати особливості розмовної лексики. Розмовна лексика - це лексика, яка використовується в розмовному мовленні. Вона часто відрізняється від лексики, яка використовується при письмі, оскільки вона є більш невимушеною і емоційною. Точніше можна пояснити цитатою О.С. Романюка [30, 171] “розмовне мовлення має характерні умови протікання, до яких відносяться безпосередність і невимушеність комунікації між співрозмовниками, відсутність попереднього обдумування висловлювання і у зв'язку з цим, відсутність попереднього відбору мовного матеріалу розмовного акту, в якому величезне значення має контекст ситуації та невербальні засоби спілкування, такі як міміка, жести, поза, інтонація та інші.”

Існують різні способи утворення розмовних слів і граматичних зрощень. Найтипівішими з них є скорочення (*demo = demonstration*,

comp = comprehensive school, disco = discotheque, pub = public house, ad = advertisement), злиття двох слів в одне (*s'long - so long, c'mon = come on, gimme = give me, wanna = want to, gonna = going to, don't = do not, he's = he has/is, афіксація (missy = miss, girlie = girl, Scotty = Scotchman)*), складання та змішування (*legman - репортер, hanky-panky = дитячі витівки, yellow-bell = боягуз, motel = готель для людей, які подорожують на автомобілі*).

Найпродуктивнішим способом творення розмовних слів в українській мові є деривація. Велика кількість суфіксів і префіксів перетворює нейтральні слова на розмовні: мама -мамочка, мамуля, мамуся, мамка, мамаша, маман, мамища; книга = книжка, книжица, книжонка, книжища.

Існують різні класифікації розмовної лексики. Ми візьмемо за основу класифікацію Л. А. Коробчинської, яка виділила такі підгрупи: [17, 42]

1) Власне повсякденні розмовні слова.

2) Псевдо-сленг,

3) вульгарний сленг або груба мова.

До розмовної мови також належать слова, вживання яких обмежене географічно (діалекти) або соціально (жаргонізми або кодові слова).

Елементами розмовної лексики є емоційно-оцінна, експресивна лексика:

- слова, які у своєму лексичному значенні мають позитивне чи негативне емоційне забарвлення (чудесний, любий, мерзенний, огида, брехати);

- лексика з формальними граматичними показниками емоційності (мацюпусінький, злодюга, дідище);

- слова, що виражають емоції жарту, пестливості, зневаги, презирства, іронії, вульгарності, лайливості (псюха, негідник), фамільярності (братва, здоровило, шеф), з відповідними ремарками у словнику;

- слова з вольовою конотацією. Емоційність мовця, як відомо, має ситуативні, соціальні та психічні передумови, а залежно від функціонально-

стильових умов емоційність може мати ознаки розмовності, поетичності, публіцистичності.

З-поміж вербальних виразників людських емоцій називають: вигуки (ага, ого, овва, ух), назви психічних, внутрішніх станів, емоцій (переживати, ненавидіти, нудьга, радість, захоплення, зневага), назви-характеристики людей (писака, вертихвістка, бабій, реп'ях), дій людини (говорити — брехати, верзти, спати — дрихнути, казати — теревенити, базікати, лепетати), частин тіла (баньки, щічки, рило, пика, ротяка), матеріальних об'єктів (вазочка, рученька, городище), а також будь-які поняття з негативним та позитивним оцінним компонентом семантики. Нейтральні лексичні одиниці, як правило, мають розмовні варіанти. А. А. Бурячок з-поміж оцінних слів усної розмовної мови називає підсилювальні й спонукальні частки, модальні слова.

Багато розмовних слів надзвичайно емоційні й образні. Наприклад, вставні слова оops, oh, gee, wow, alas, ой, ой, ну, ой, на жаль, здатні передавати десятки контекстуальних суб'єктивних модальних значень, таких як радість, захоплення, розчарування, образа тощо. Не менш експресивні українські розмовні слова (скупердяй, дурноверхий). Виразні розмовні слова утворюють довгі ланцюжки синонімів [66].

Жаргонізми можна згрупувати в два великих підрозділи: соціальні жаргонізми та професійні жаргонізми. Соціальні жаргонізми — нестандартні слова, які вживають люди певної соціальної групи з метою приховати значення слів і зберегти в таємниці спілкування. Це свого роду секретний код, який складається або зі звичайних слів із особливим значенням, або зі спотворених слів. Є жаргони злочинців, каторжників, азартних гравців, бродяг, сутенерів, повій, наркоманів тощо. Використання жаргону передає припущення про те, що мовець і слухач насолоджуються особливим «братерством», закритим для сторонніх, оскільки сторонні не розуміють таємної мови.

Е. Партрідж, експерт у цій темі, визначає низку причин створення та використання жаргону. На його думку, люди вдаються до жаргону, щоб вражати, бути оригінальними, відобразити свою приналежність до групи, приховати щось або виключати інших, збагачувати мовний запас, встановлювати дружні стосунки з іншими, бути нешанобливим або жартівливими.

Професіоналізми – це слова-терміни. Їх використовують і розуміють представники певної професії. Їхня функція – раціоналізація та мовна економія. Це досягається за рахунок широкої семантичної структури професійних термінів, що робить їх економними заміниками розлогіх стандартних еквівалентів.

Діалектизми – це слова, які вживають люди певної спільноти, що проживають на певній території. Вони властиві певній місцевості і не мають нормованої форми. Багато колишніх діалектних слів увійшли до шару загальноновживаних розмовних слів, наприклад, *lass* = дівчина (шотландська), *lad* = молодий чоловік; автомобіль, тролейбус, трамвай – починалися як діалектні слова. Ірландська англійська дала, наприклад, *blarney* «лестощі», *bog* «губчаста, зазвичай торф'яна земля болота», віскі. Письменники ніколи не пишуть свої книги виключно на діалекті – читач таких книг не зрозуміє. Вони лише вставляють діалектні слова, вислови, граматичні форми з певною стилістичною метою: або охарактеризувати особу через її мовлення, або створити місцевий колорит.

Сленг - це ненормована лексика, зрозуміла і вживана всім народом. Відповідно до Оксфордського словника англійської мови сленг – це «мова високого розмовного стилю, яка вважається нижчою за рівень стандартної освіченої мови та складається або з нових, або з поточних слів, що вживаються в якомусь особливому значенні» [25]. Люди використовують сленг, щоб бути цікавими, відрізнитися від інших, щоб уникнути нудності застарілих заїжджених поширених слів, щоб звучати сучасно. Сленгові слова чітко мотивовані і мають логіку походження.

Сленг можна розділити на загальний і спеціальний. Загальний сленг складається зі слів, які не є характерними для будь-якої соціальної чи професійної групи. Спеціальний сленг поділяється на:

- підлітковий сленг (*kiddo* = чувак, *buzzard* = кореш, *dum dum* = тормоз, *lame-brain* = здвинутий)

- універсальний сленг (*mug* = екзамен, *that's a cockamamie* = фіговий екзамен, *I'll make a boo-boo* = я провалююсь, *real mug* = зубрила, *I couldn't tumble to it* = я не врубився в цю тему)

- військовий сленг (*expendables* = солдатня, *conscript* = дух, *to finagle oneself out of army*, *to swing the lead* = закосити армію, *clink* = губа)

- сленг злочинців (*cops* = поліцейські, *narks* = менти, *don*, *mob* = головний в банді, *to burn rubber* = давати драла, *lagger* = колишній зек)

- футбольний сленг, морський сленг, тощо.

Сленг іноді описують як мову субкультур або мову вулиць. В основному ним користується молодь та неосвічені люди. Лінгвістично сленг можна розглядати як різновид діалекту. Він майже не використовується на письмі - за винятком стилістичного ефекту. Люди вдаються до сленгу, тому що він більш сильний, яскравий і виразний, ніж стандартні вислови. Часом ним краще вдається виразити грубість та зневагу. Сленг віддає перевагу коротким словам, особливо односкладовим.

Мова як система знаків відображає будь-які зміни в соціальному та культурному житті нації. А жаргонні слова є найбільшим рухомиим твірним шаром лексики розмовного стилю.

Вульгарні або непристойні слова можуть розглядатися як частина сленгу. Це завжди слова з сильним емоційним забарвленням і образливим звучанням. Неправильні граматичні та фонетичні форми безграмотного мовлення не розглядпаються як вульгаризми.

Найпопулярнішими образами сленгу є їжа, гроші, секс і сексуальний потяг, зовнішність і характер людей. Оскільки він не є стандартним, формальним або прийнятним за будь-яких умов, сленг зазвичай вважається

вульгарним, невічливим або хамським. Однак переважна більшість жаргонних слів і виразів не є ані табуйованими, ані вульгарними, ані образливими ні за змістом, ні за звучанням, ні за образом. Такі стилістичні засоби як метафора, метонімія, гіпербола та іронія надають пікантності жаргонним словам.

1.2 Англійськомовна розмовна лексика крізь призму художнього дискурсу

Розмовна лексика використовується в художній літературі як засіб увиразнення мови персонажів, наближення його до природних комунікативних ситуацій, експресивізації [27, 522]. Розмовна лексика, зазвичай, відзначається зниженою експресивністю на противагу книжній лексиці. Основна сфера функціонування розмовної лексики – усна, в художній літературі використовується для передачі мовлення персонажів (просторіччя, жаргон, вульгаризми) та місцевого колориту (діалектизми). Розмовні елементи входять у художній текст тільки в обробленому, певним чином трансформованому вигляді, адже їх специфіка пов'язана з усною формою мовлення, а звідси спонтанністю, безпосередністю спілкування між мовцями [31, 36].

Розмовний стиль набуває різних форм та характеристик у складі творів художньої літератури в залежності від епохи, країни, ідейнохудожнього напрямку та індивідуальної манери письменника. Розмовна лексика завжди відіграє важливу роль завдяки притаманній їй властивості відображати особливості історичного періоду, культури, традицій тощо [29, 221].

Розмовна англійська є основою автентичного спілкування в стандартних ситуаціях і варіюється за стилем. Стандартна англійська використовується при складанні іспитів, написанні есе та офіційних промов. Основні відмінності між письмовою та розмовною англійською - фонетичні, лексичні та граматичні.

Термін «розмовна лексика» давно використовується в лінгвістиці. Здебільшого він використовується для позначення групи слів, які є частиною літературної мови, не порушуючи її норм. Поняття «розмовна лексика» вужче, ніж поняття «розмовна лексика». Це пов'язано з тим, що останнє може охоплювати всі варіанти в макросфері діалектів, просторіччя, сленгу, жаргону, суржику та народних звичаїв. *Кореш, паняй та інші*, «з погляду мовлення, словоформи та граматичної будови» [10, 321], є некоректними, про що свідчать художні мови, в яких стилізовані розмовні норми ширші, ніж «літературні норми» стандартних мов.

Розмовна мова може відхилятися від суворих літературних норм як за формою, так і за змістом. На їхнє значення додатково нашаровується відтінок експресивності, притаманний розмовній мові, що відрізняє їх від слів нейтральної лексики. У деяких випадках ця експресивність передається за допомогою специфічних словотворчих елементів, таких як суфікси та префікси, або за допомогою окремих лексем [17, 42].

Усне мовлення є складною і багатофункціональною категорією писемної мови та її стилістичної системи. Вона посідає визначальне місце у формуванні писемної мови та її нормативних процесах, причому більшість розмовних елементів зазнають значної стилізації і стають літературними нормами, але при цьому не втрачають свого розмовного забарвлення (принаймні частково). Зрештою, компоненти розмовного стилю стали засобом створення розмовного колориту в мові мистецтва і елементом стилізації розмовної структури в системі художніх текстів. Мовностилістичні категорії розмовності сформувалися на основі функціонально-стилістичної єдності та імплікації розмовних елементів у стилістичній системі літературної мови і виявляються в усному мовленні та певних письмових текстах [7]. Неоднорідність англійської розмовної лексики створює багато труднощів при спробі дати чіткі визначення та охарактеризувати її поділ на підгрупи.

С. Бибик [4, 59], вивчаючи розмовну лексику в контексті літературної мови та її норм, визначає розмовну лексику як

1) Стилiстичний засiб емоцiйно-смиcлової експресiї в конкретних художнiх, публiцистичних, наукових i популярних контекстах.

2) Систематизацiя функцiонально-стилiстичних параметрiв лексики;

3) нейтральна розмовна лексика, що зазнає реалiзацiйних, асоцiативних та образних трансформацiй у художньому стилi [4, 60].

Iснують рiзні пiдходи до класифiкацiї розмовної лексики. Зокрема, характеризуючи розмовну лексику, говорять як про лексику нейтральну або загальноживану, так i про лексику з емоцiйним забарвленням (пестливість, лайка, сарказм, жарти тощо).

Класифiкацiя розмовної лексики включає такі пiдгрупи:

1) Слова, що вживаються лише в неофiцiйному спiлкуванні - просторiчнi:

- Власне розмовнi слова (розмовнi синонiми нейтральних слiв): chap - чоловiк; або слова, якi не мають точних еквiвалентiв у нейтральному або лiтературному пластах: molly-coddle - ганчiрка (про чоловiка);

- Вимовнi змiни в нейтральних словах: gaffer (дiдусь), bassu (тютюн).

Скорочення допомiжних i модальних дiєслiв: won't, don't;

- Нейтральнi скорочення: бабуся, тато; власнi iмена: Джоннi, Боббi;

- Розмовний варiант багатозначного слова: нейтральне значення слова spoon - 'ложка', але в розмовнiй мовi це слово означає 'людина з низьким розумовим розвитком';

- Бiльшiсть вигукiв належать до розмовної лексики: ну i ну, ех, ну, навіщо;

2) Жаргонiзми, сленг та оказiональнi слова (nonce words) - слова, якi були винайденi для певного випадку i вiдтодi вийшли з ужитку;

3) сленг - грубi слова i вирази, що лежать за межами лiтературної лексики i фразеологiї, в нижнiх шарах сленгу.

С. Є. Максимов [23] додає, що, крім сленгу, до жаргонізмів відносять просторіччя (низька розмовна лексика, визнана на загальнонаціональному рівні: high fliers; loaf), професіоналізми або спеціалізовані жаргонізми (слова, що вживаються всередині груп людей однієї професії: outer to have something in the pipeline), діалектизми, вульгарна або нецензурна лексика (bloody, goddam, daft - дурний) [23, 71]. Англійськомовна розмовна лексика в художньому дискурсі відіграє важливу роль, надаючи тексту природності та автентичності. Розмовні вирази та ідіоми допомагають краще зрозуміти культурний контекст, характери персонажів і створюють більш живу та динамічну атмосферу в творі. Розглянемо основні аспекти англійської розмовної лексики в художньому дискурсі.

Основні характеристики розмовної лексики

1. Спрощена граматики: Розмовна мова часто використовує скорочення (наприклад, "I'm" замість "I am", "can't" замість "cannot") та простіші граматичні структури.
2. Ідіоматичні вирази: Фрази, значення яких не можна зрозуміти з окремих слів (наприклад, "break the ice" – розрядити обстановку).
3. Сленг та жаргон: Специфічні слова та вирази, характерні для певних груп людей (наприклад, "cool" – класно, "bucks" – гроші).
4. Емоційна забарвленість: Використання емоційно забарвлених слів та виразів для підсилення емоційного ефекту (наприклад, "awesome" – чудовий, "terrible" – жахливий).

Роль розмовної лексики в художніх творах

1. Реалізм та автентичність: Розмовна мова допомагає створити враження реального життя, робить персонажів та їхні діалоги більш переконливими.
2. Характеризація персонажів: Через використання специфічної лексики та манери мовлення автор може розкрити соціальний статус, професію, вік та інші характеристики персонажа.

3. Динаміка сюжету: Живі діалоги з використанням розмовної лексики можуть прискорювати темп оповіді та додавати динаміки сюжету.

Розмовна лексика англійської мови, як і інших мов, розвивалася і змінювалася протягом століть. Важливим аспектом цього процесу є літературний дискурс, який не лише відображає мову свого часу, але й впливає на її подальший розвиток. Давайте розглянемо, як література різних періодів відображала та впливала на усний словниковий запас англійської мови.

У середньовічній літературі, зокрема в роботах Джефрі Чосера, можна знайти приклади ранньої англійської розмовної лексики. Його "Кентерберійські оповідання" не лише відображають мову свого часу, але й представляють широкий спектр соціальних шарів і діалектів.

Джефрі Чосер, відомий як "батько англійської літератури", зробив великий внесок у розвиток англійської мови та літератури своїми творами, особливо «Кентерберійськими оповіданнями».

Особливості розмовної мови в роботах Дж. Чосера:

1. Різноманітність діалектів: Дж. Чосер представляє персонажів з різних регіонів Англії, і кожен з них говорить на своєму діалекті. Це дозволяє читачам побачити, як різні регіони впливають на мову.

2. Соціальні верстви: У "Кентерберійських оповіданнях" представлено широкий спектр соціальних шарів, від лицарів до селян, що відображає багатогранність розмовної мови. Наприклад, мова лицаря відрізняється від мови мельника чи торговця.

3. Живі діалоги: Чосер майстерно використовує діалоги, щоб показати характер і соціальний статус своїх персонажів. Ці діалоги часто насичені жартами, сленгом і фразеологізмами того часу.

4. Сленг та жаргон: У його творах можна знайти приклади середньовічного сленгу та жаргону, які використовувалися в повсякденному житті. Це робить його твори цінним джерелом для вивчення розвитку англійської мови.

5. Фонетичне написання: Дж. Чосер часто використовує фонетичне написання слів, щоб передати вимову і звучання мови свого часу. Це дозволяє сучасним читачам зрозуміти, як звучала англійська мова в середньовічній період.

Аналізуючи «Кентерберійські оповідання», наведемо приклади використання розмовної мови в "The Miller's Tale". У цій оповіді використовується грубий і прямий мова, що відповідає характеру мельника і його соціальному статусу. Тут можна знайти багато прикладів середньовічного сленгу і гумору. А в "The Knight's Tale", мова лицаря більш піднесена і формальна, що відображає його високий соціальний статус і освіти.

Чосер своїми творами показав багатство англійської мови і сприяв її стандартизації. Його використання розмовної мови, діалектів і соціальних стилів мови зробило його твори популярними серед широкого кола читачів і забезпечило їм довговічність.

Період Ренесансу, зокрема твори В. Шекспіра, мав величезний вплив на розвиток англійської мови. Шекспір ввів безліч нових слів і виразів, багато з яких стали невід'ємною частиною сучасної англійської розмовної лексики.

Англійська є надзвичайно багатою та різноманітною мовою; Отже, для тих, хто хоче розширити свої знання та розширити словниковий запас, є кілька поширених розмовних англійських слів і фраз, які повинні бути на першому місці в списку для будь-якого, хто вивчає англійську мову.

Багатьма з цих виразів ми завдячуємо Шекспіру. Можливо, ви вже чули їх, але не знаєте їхньої історії чи точного значення. Походження фраз і виразів, які багато хто з нас досі використовує щодня, навіть не замислюючись про них, є захоплюючим відкриттям.

Деякі з найпоширеніших розмовних англійських слів і фраз, які винайшов Шекспір, включають:

- *A sorry sight.* - З «Макбет». Це означає неприємний вигляд або аспект.

- *All the world's a stage.* - Від того, що вам подобається. Кожен зіграє свою роль у цій драмі, яку ми називаємо життям.

- *All's well that ends well.* - Все виходить само собою в назві цієї п'єси Шекспіра, і це також з'являється в тексті.

- *Brevity is the soul of wit.* - Будьте короткими та простими, як цей рядок із відомого монологу в «Гамлеті».

- *A pound of flesh.* Ви коли-небудь оплачували рахунок кредитної картки з процентними ставками, які здавалися неможливими, щоб ви коли-небудь позбулися заборгованості? Ви можете подумати, що компанія кредитної картки хоче від вас «фунт м'яса». Ця фраза була популярна за століття до появи кредитних карток, і її популяризував Шекспір у «Венеціанському купці».

- *Dead as a doornail.* – Від «Короля Генріха VI», частина 2. Кажуть, що цей вислів стосується великих цвяхів, якими закріплювали двері в середньовічних будівлях. Цвяхи були прибиті з протилежного боку дверей, отже, цвях, який більше не можна було використовувати, або «мертвий».

- *In the twinkling of an eye.* - Шекспір використав цей вислів у «Венеціанському купці», але він черпав натхнення з Біблії. Ця фраза з'являється в 1 Коринтян і використовується для опису того, як наприкінці часів Бог воскресить мертвих для Страшного суду – концепція, з якою люди часів Шекспіра були добре знайомі.

- *Neither a borrower nor a lender be.* — ще один вислів із «Гамлет», який набув популярності протягом століть. Воно було настільки популярним, що Бенджамін Франклін використовував його як один зі своїх афоризмів у своєму «Альманасі бідного Річарда».

У XVII-XVIII століттях відбулося значне збагачення англійської лексики завдяки впливу наукових відкриттів та колоніальних контактів. Літературні твори цього періоду, такі як романи Д. Дефо та Д.Свіфта,

відображають зміни в розмовній лексиці і включають нові слова та вирази, що увійшли в ужиток.

Мова романів Д.Дефо відрізняється дивовижною простотою і ясністю, виявляючи близькість до живої розмовної мови його часу. "Батько англійської та європейського роману", він справив великий вплив на розвиток реалізму в англійській літературі. Під враженням публікацій про мореплавців у Д. Дефо почав зароджуватися задум написати роман, в якому понувало бажання показати героя пов'язаним із торгівлею, а не з промислом «джентельменів удачі» [22].

Особливості розмовної мови в творчості Д. Дефо:

1. Реалізм і простота мови. Д. Дефо використовував просту, зрозумілу мову, що відрізняло його стиль від більш формальної літератури попередніх епох. Його мова наближена до розмовної, що робить твори доступними для широкого кола читачів.

2. Персонажі різних соціальних верств. Як і Дж.Чосер, Д.Дефо представляє персонажів з різних соціальних верств, від багатих купців до бідних робітників. Це відображає різноманітність розмовної мови того часу і дозволяє читачам побачити, як різні соціальні верстви спілкуються між собою.

3. Використання діалогів. У творах Д.Дефо багато діалогів, які допомагають розкрити характер персонажів і їхні взаємини. Ці діалоги часто насичені розмовною лексикою і фразеологізмами, що робить їх живими та реалістичними.

4. Формування літературної англійської мови. Твори Д.Дефо сприяли розвитку літературної англійської мови, яка стала більш розмовною і доступною. Він використовував повсякденну мову у своїх творах, що зробило їх популярними і зрозумілими для широкого кола читачів.

Д. Свіфт, один із найвизначніших англійських письменників XVIII століття, відомий своєю сатирою та гострим стилем письма. Його твори, особливо "Мандри Гуллівера", стали важливими не лише з літературної

точки зору, але й як джерело розвитку розмовної англійської мови. Д.Свіфт відомий своїм вмінням використовувати різноманітні мовні засоби для створення сатиричних ефектів, що відображають і збагачують розмовну мову свого часу.

Вікторіанська епоха характеризується швидким розвитком міської культури, що знайшло відображення в літературі. Твори Чарльза Діккенса, наприклад, відображають різноманітність міської мови того часу, включаючи сленг та професійні терміни.

XX століття принесло значні зміни в розмовну лексику завдяки швидкому розвитку технологій, масової культури та медіа. Література цього періоду, зокрема твори Джеймса Джойса та Ернеста Хемінгуея, відображає ці зміни, використовуючи нові стилістичні прийоми та експериментуючи з мовою.

Сучасна англійська література продовжує впливати на розмовну лексику, відображаючи глобалізацію та вплив Інтернету. Сленг, жаргон та інші елементи розмовної мови швидко змінюються і адаптуються, що відображається у творах сучасних авторів.

Художній дискурс відіграє важливу роль у відображенні та формуванні розмовної лексики англійської мови. Література різних періодів не лише фіксує зміни в мові, але й активно впливає на їх подальший розвиток, створюючи нові слова та вирази, що входять в повсякденне життя.

Перекладачам часто доводиться шукати відповідники в рідній мові, які б передавали ту ж саму емоцію та контекст. Наприклад, сленг та ідіоматичні вирази не завжди мають прямі відповідники, тому перекладачі використовують аналогічні фрази або створюють нові.

Англійськомовна розмовна лексика в художньому дискурсі є потужним інструментом для створення реалістичних та живих персонажів і сцен. Вона додає тексту емоційності та автентичності, що робить читання більш захоплюючим та правдоподібним.

1.3 Перекладацькі стратегії і тактики при відтворенні англійськомовної розмовної лексики в художньому дискурсі у сучасному перекладознавстві

У сучасному перекладознавстві відтворення англійськомовної розмовної лексики в художньому дискурсі є складним завданням, що вимагає від перекладача ретельного аналізу та вибору відповідних стратегій та тактик. Однією з ключових аспектів при цьому є забезпечення еквівалентності перекладу, що означає збереження смислового навантаження та емоційного забарвлення оригіналу. Для досягнення цієї мети перекладачі використовують різноманітні підходи.

В теорії перекладу виділяють три етапи стратегії перекладу:

1. Передперекладацький аналіз тексту (збір загальних даних про текст; визначення джерела і цільової аудиторії; інформаційне наповнення та його насиченість: оперативна, емотивна, когнітивна, естетична інформація; комунікативне завдання та жанр мовлення).
2. Аналітичний варіативний пошук (створення тексту перекладу).
3. Аналіз результатів перекладу.

На вибір стратегії перекладу впливають насамперед мета перекладу, тип тексту та його приналежність до певного дискурсу, а також замовник і цільова аудиторія. Тобто перекладач повинен чітко уявляти, для чого і для кого він перекладає, яке завдання буде виконувати створений ним текст, як і ким цей текст буде використаний. Для перекладу комунікативних стратегій і тактик нормативність мовних засобів бажана, але не є кінцевою метою. Тому чим повніше переклад передає емоційний посил, вкладений автором в текст, тим якіснішим його можна вважати.

Переклад комунікативних стратегій і тактик передвиборчого дискурсу відповідно до концепції динамічної (функціональної) еквівалентності найбільш ефективно виконає це завдання. Поняття динамічної еквівалентності було введено в лінгвістику американським вченим Й.

Найдою, який запропонував «встановлювати повноту перекладу не шляхом порівняння оригінального тексту з цільовим текстом, а шляхом порівняння реакції реципієнта оригінального тексту і реакцію реципієнта цільового тексту» [11, 248].

Для цього перекладач повинен розуміти не тільки те, що означають слова, але і те, який політичний або історичний вплив вони можуть мати. Слід також пам'ятати, що англійська мова є аналітичною, а українська – синтетичною, тому значення фрази, яке в англійській мові передається зміною формальних характеристик слів, в українській мові передається поєднанням значень декількох слів. Саме тому слова часто не перекладаються, а знаходиться їх "смісловий еквівалент".

Англійський професор П. Ньюмарк запропонував наступну класифікацію стратегій перекладу [59, 45]:

1. стратегія дослівного перекладу для передачі загального змісту тексту;
2. стратегія буквального перекладу із подальшим редагуванням;
3. стратегія точного перекладу, яка зазвичай застосовується для перекладу технічних текстів, коли важливо точно передати зміст;
4. стратегія семантичного перекладу, де більше уваги приділяється естетичній наповненості оригінального тексту;
5. стратегія адаптації, що використовується під час перекладу художньої літератури, зокрема поезії;
6. стратегія вільного перекладу без збереження стилю, форми і змісту оригінального тексту, але зі збереженням основної ідеї;
7. стратегія ідіоматичного перекладу, що властива усному перекладу в неофіційній обстановці);
8. стратегія комунікативного перекладу, метою якої є адаптувати текст нормам мови, на яку перекладають, зробити його комфортнішим для цільової аудиторії) [59, 161].

Т.В. Пастрик виділяє три групи перекладацьких стратегій [26, 146]:

1) конативні стратегії, які ґрунтуються на комунікативних знаннях і виражають спрямованість на адресата з урахуванням змісту та функцій спілкування;

2) особистісні перекладацькі стратегії, що виражаються в когнітивному обробленні інформації перекладачем;

3) когнітивно-лінгвістичні перекладацькі стратегії, які ґрунтуються на лінгвістичних та текстових знаннях перекладача.

Складниками реалізації стратегії можуть бути різноманітні перекладацькі трансформації – перетворення, за допомогою яких здійснюється перехід від одиниць мови оригіналу до одиниць мови перекладу. Переклад не може бути абсолютним аналогом оригіналу, а значить, головне завдання перекладача створити текст, максимально наближений до оригіналу з точки зору семантики, структури і потенційного впливу на реципієнта. Основна проблема полягає в тому, що між мовами оригіналу і перекладу не завжди вдається знайти лінгвістичні паралелі – семантичні і структурні аналоги: ідентичні структури словосполучень або фраз, повний збіг семантичних значень слів і т.д. Саме тут перекладач повинен застосовувати трансформації в перекладі.

Для досягнення еквівалентності використовують транскодування: транслітерацію, транскрипцію, кальку та нульове транскодування. Для досягнення адекватності використовують лексико-семантичні трансформації (конкретизацію, генералізацію та модуляцію) та лексикограматичні трансформації (антонімічний переклад, граматичну заміну, додавання, вилучення, транспозицію, описовий переклад, компенсацію та цілісне перетворення).

Важливою стратегією є збереження ідіоматичності розмовної лексики. Це означає, що перекладачі прагнуть зберегти автентичний вираз мовлення персонажів, використовуючи відповідні еквіваленти або адаптивний переклад. Вони також звертають увагу на діалекти та мовні особливості, які

впливають на стиль мовлення персонажів, щоб досягти максимальної природності та відтворення атмосфери оригіналу.

Під час перекладу враховується культурний контекст, що включає в себе культурні відмінності та особливості аудиторії. Перекладачі стараються адаптувати текст під умови та цінності українського читача, зберігаючи при цьому автентичність та стиль оригіналу.

Під час перекладу в художніх творах розмовної лексики з англійської на українську важливо зберігати автентичність діалогу та уникати надмірної правильності, відповідності еталону мови персонажів. Це допоможе зберегти стилістичні й культурні особливості оригіналу [37].

Під час перекладу також важливо зберігати гумор та неоднозначність оригіналу, що може вимагати від перекладача тонкої гри зі словами та виразами. Врахування емоційного забарвлення тексту допомагає передати емоційну відповідь персонажів та відтворити їхні почуття та настрої.

Структура та синтаксичні конструкції також можуть бути перебудовані для досягнення більшої природності мовлення в українському перекладі. Перекладачі можуть використовувати різноманітні техніки, такі як перифраз та варіанти адаптивного перекладу, для досягнення максимальної відповідності стилістиці та емоційному тону оригіналу.

У художньому дискурсі часто присутні фрагменти розмовного стилю, жаргонізми, діалектизми, сленг, вульгаризми, вигуки, зменшувано-пестливі форми слів. Це все допомагає розкрити героїв, передати їхні емоції, показати ставлення до подій та інших персонажів. Крім того, розмовна лексика робить текст цікавішим і динамічнішим для читача.

Всі вищезгадані особливості повинні бути враховані при перекладі, адже важливо відтворити емотивні фрази, специфіку мовлення і риси персонажів, які проявляються в лексиці, щоб справити таке саме враження на читача, як і оригінальний текст.

Загальна стилістична відповідність часто досягається за допомогою заміни емоційно забарвлених елементів англійської мови відповідними

термінами української мови. Часто вживані слова з емоційним забарвленням іноді можуть бути перекладені відповідними українськими термінами. Часто для цього достатньо використовувати українські лексично-фразеологічні одиниці, які мають схоже емоційно-стилістичне забарвлення. Однак більшість розмовної лексики, особливо нових слів, вимагає особливого підходу до перекладу, особливо коли вони виконують особливі експресивні функції в англійському тексті. Для успішного перекладу необхідно знаходити відповідники цих слів українською мовою, які точно відтворюють їхнє емоційно-експресивне та стилістичне забарвлення. При цьому важливо враховувати не лише значення слів, а й їхню прагматику, соціально-культурний контекст та особливості вживання. Тож для відтворення розмовної лексики в художніх творах, можна використати наступні трансформації.

Перш за все, це цілісне перетворення, яке застосовується для перекладу сталих розмовних фраз, які неможливо перекласти буквально або використовуючи будь-яку іншу трансформацію. Тобто ми змінюємо фразу або речення так, що воно мало нагадує структуру оригінального, але значення зберігається (24, 131) «help yourself» – «пригощайтесь». Для перекладу розмовної лексики може бути характерне вилучення, якщо не існує українського відповідника, або компенсація, особливо для передачі національно-забарвленої лексики.

Також важливо звернути увагу на переклад вигуків, лайливих слів, звертань та зменшувано-пестливих слів, оскільки вони часто не мають прямих відповідників в українській мові і для еквівалентності перекладу потрібно підбирати інші слова та фрази, застосовувати додавання чи вилучення, виходячи з контексту, прагматики та емоційного забарвлення речення.

Висновки до розділу 1

1.1 Вивчення англійськомовної розмовної лексики в художньому дискурсі є важливим аспектом сучасної лінгвістики та перекладознавства. Ця

тема охоплює широкий спектр питань, пов'язаних із дослідженням мови в літературних текстах, аналізом її функцій, стилістичних особливостей та підходів до перекладу.

1.2 Теоретичні засади вивчення розмовної лексики:

Одним із ключових напрямків є функціональна лінгвістика, яка досліджує, як розмовна лексика використовується в художніх текстах для досягнення комунікативних цілей. Це включає аналіз різних мовних функцій, таких як експресивна, апелятивна, естетична та інші.

Стилістичний аналіз розмовної лексики в художніх творах допомагає зрозуміти, як автори використовують мовні засоби для створення образів, передачі настрою та характерів персонажів. Це включає дослідження сленгу, діалектизмів, фразеологізмів та інших елементів розмовної мови.

Прагматичний підхід вивчає контекстуальні фактори, що впливають на використання розмовної лексики в художньому дискурсі. Це включає аналіз ситуації спілкування, соціальних ролей, міжособистісних відносин та інтертекстуальних зв'язків.

Соціолінгвістичний аналіз розмовної лексики досліджує, як соціальні фактори, такі як вік, стать, соціальний статус та регіональне походження, впливають на мову персонажів у літературних творах.

1.3 Теоретичні засади перекладу розмовної лексики:

Центральним питанням перекладознавства є досягнення еквівалентності між оригіналом і перекладом. Це стосується передачі змісту, стилістичних особливостей та емоційного забарвлення розмовної лексики.

Перекладачі використовують різні стратегії для відтворення розмовної лексики, такі як доместикація, форенізація, адаптація, нейтралізація та компенсація. Кожна з цих стратегій має свої переваги та недоліки залежно від контексту і цільової аудиторії.

Важливою теоретичною засадою є необхідність культурної адаптації перекладеного тексту. Це включає перенесення культурно специфічних

елементів мови, таких як ідіоми, жаргон та культурні відсилки, у зрозумілу форму для читачів перекладу.

Дослідження перекладацьких трансформацій допомагає виявити зміни, які зазнає розмовна лексика під час перекладу. Це включає аналіз таких змін, як перестановка слів, заміна синонімами, додавання або опускання елементів тексту.

Вивчення англійськомовної розмовної лексики художнього дискурсу в сучасній лінгвістиці та перекладознавстві базується на комплексному підході, що включає функціональний, стилістичний, прагматичний та соціолінгвістичний аналізи. У перекладознавстві особливу увагу приділяють теорії еквівалентності, стратегіям перекладу, культурній адаптації та аналізу перекладацьких трансформацій. Ці теоретичні засади допомагають глибше зрозуміти складні процеси передачі розмовної лексики з однієї мови на іншу, зберігаючи при цьому її стилістичні та культурні особливості.

РОЗДІЛ 2

РОЗМОВНА ЛЕКСИКА В КОНТЕКСТІ РІЗНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ПАРАДИГМ: СТРУКТУРА І СЕМАНТИКА

2.1 Розмовна лексика з позиції структурної лінгвістики

Структурна лінгвістика - це напрямок у лінгвістиці, який фокусується на аналізі мовних систем через їхні структури та взаємозв'язки між елементами цих систем. Мова в структурній лінгвістиці розглядається як система взаємопов'язаних елементів, де кожен елемент (звук, слово, граматична структура) має сенс тільки в контексті цієї системи. Основна мета структурної лінгвістики - описати мовні структури так, як вони є, без оціночних суджень, з фокусом на вивченні мови в конкретний момент часу (синхронічний аналіз), а не на її історичному розвитку (діахронічний аналіз). Один із методів аналізу в цьому напрямку - дистрибутивний аналіз, що розглядає, як мовні елементи розподілені в мовленні і які позиції вони займають у різних контекстах. Засновником структурної лінгвістики вважають швейцарського лінгвіста Фердинанда де Соссюра, чії ідеї, викладені в праці "Курс загальної лінгвістики", заклали теоретичні основи цього напрямку. Структурна лінгвістика вплинула на багато інших галузей гуманітарних наук, включаючи антропологію, літературознавство та психоаналіз, створивши підґрунтя для розвитку таких напрямків, як семіотика, когнітивна лінгвістика та соціолінгвістика [2].

Оскільки як було зазначено вище структурна лінгвістика аналізує мовні системи через їхні структури та взаємозв'язки між елементами, і розмовна лексика як невід'ємна частина мови також підпадає під цей аналіз. Дослідження розмовної лексики включає синхронний аналіз, що розглядає її функціонування у сучасній мові в певний момент часу, аналізує її значення, форми та використання в різних комунікативних контекстах. Важливим аспектом є аналіз структурних взаємозв'язків, тобто як розмовні вирази

взаємодіють з іншими елементами мовної системи, такими як граматичні структури, фонетичні особливості та інші лексичні одиниці. Дистрибутивний аналіз допомагає зрозуміти розподіл розмовної лексики в мовленні, досліджуючи контексти і ситуації, в яких використовуються певні слова чи вирази, а також їх позиції у реченнях. Розгляд семантичних структур дозволяє аналізувати значення розмовних слів та виразів у межах лексичної системи мови, включаючи полісемію, синонімію, антонімію та інші семантичні відносини. Таким чином, аналіз розмовної лексики з точки зору структурної лінгвістики допомагає зрозуміти, як ця лексика функціонує в мовній системі, які правила керують її використанням і які структури забезпечують її зрозумілість та ефективність у комунікації [8].

Розмовна лексика з позиції структурної лінгвістики – це складна система знаків, де кожне слово або вираз представляє собою комбінацію означення та знаку (самого слова або виразу). Наприклад, сленговий термін *cool* може мати різні означення в залежності від контексту, такі як "крутий", "добре" або "прохолодний". Структурна лінгвістика досліджує, як ці означення і знаки взаємодіють у мовленні. У мовленні розмовна лексика взаємодіє не лише через послідовність у реченні, але й через альтернативні варіанти слів. Це відображається в синтагматичних та парадигматичних відношеннях. Наприклад, у виразі *I'm gonna go home*, слова *gonna* і *go* встановлюють синтагматичний зв'язок як частина речення. У той же час, *gonna* може бути замінене на *going to* у парадигматичному відношенні. Щодо морфологічних особливостей, розмовна лексика часто використовує спрощені форми морфологічних структур. Наприклад, скорочення слів, таке як *fridge* замість *refrigerator*, або поєднання слів у нові форми, як *gonna* замість *going to*, демонструють цю особливість.

Окремо потрібно виділити розмовну лексику. Вона використовується в побуті при неофіційному спілкуванні. Розмовна лексика в англійській мові може бути поділена на три основні групи: сленг, неформальні слова та фразові дієслова. Розглянемо кожну з цих груп з прикладами.

1. Сленг

Сленг складається з неформальних слів і виразів, які використовуються в певних соціальних групах або контекстах.

- Cool - крутий, класний
  - *That movie was really cool.*
- Bae - коханий або кохана
  - *I'm going out with my bae tonight.*
- Lit - дуже круто, весело
  - *The party last night was lit!*

2. Неформальні слова

Це слова, які використовуються у повсякденному спілкуванні, але не є сленговими.

- Kid - дитина
  - *I saw a kid playing in the park.*
- Buddy - друг, приятель
  - *Hey, buddy! How's it going?*
- Wanna - хочеш (want to)
  - *Do you wanna grab some coffee?*

3. Фразові дієслова

Фразові дієслова складаються з дієслова та одного або кількох прийменників або прислівників, і їх значення часто не може бути зрозуміле з окремих слів.

- Give up - здаватися
  - *I won't give up on my dreams.*
- Hang out - проводити час разом, тусуватися
  - *Do you want to hang out this weekend?*
- Take off - злітати, вирушати
  - *The plane will take off in an hour.*

Ці три групи слів є важливою частиною розмовної англійської мови і допомагають зробити спілкування більш живим і природним.

Розмовна лексика з точки зору структурної лінгвістики є важливою темою для аналізу, оскільки вона відображає особливості живого мовлення і відрізняється від письмової мови рядом характеристик. Основні аспекти розмовної лексики можна розглянути через призму різних рівнів мовної структури.

1. Фонетичний рівень:

Розмовна мова характеризується специфічними фонетичними явищами:

1) Редукція голосних: скорочення або ослаблення ненаголошених голосних.

Кількісна редукція – це скорочення тривалості звучання голосного у ненаголошеній позиції. Вона може бути частковою і повною [11, 33].

Фундаментальні дослідження редукції голосних надали можливість встановити два її типи: кількісну та якісну. Якісна редукція характеризується виникненням постійних розрізнявальних ознак звуку. В історії розвитку мов зафіксовано випадки, коли якісна редукція спричиняє появу нових фонем, наприклад, поява у старофранцузькій мові голосної фонемі [y] замість [u]. Ця зміна первинно зумовлена загальним зміщенням артикуляції старофранцузької мови вперед, в порівнянні з народною латиною. Саме ця ознака, місце артикуляції, є кореляційною диференційною для пари фонем сучасної французької мови [y] / [u]. Таким чином якісну редукцію можливо віднести до факторів створення фонологічно суттєвих ознак, тобто «ознак за якими стається протиставлення звуків, які в даній мові здатні диференціювати інтелектуальні значення».

Це явище характерне для розмовної англійської і має важливе значення для правильної вимови.

Типи редукції голосних

1. Кількісна редукція: Голосні звуки вимовляються коротше.

○ Наприклад, в слові "banana" [bə'nænə] голосні в першому і останньому складах скорочуються до [ə].

2. Якісна редукція: Голосні звуки змінюють свою якість, часто зводяться до нейтрального звука [ə] (шва).

○ Наприклад, в слові "photograph" ['fəʊtəgrɑ:f] ненаголошені голосні вимовляються як [ə].

Приклади редукції голосних

1. Слово "about":

○ Повна вимова: [ə'baʊt]

○ Голосний звук [ə] в ненаголошеній позиції вимовляється як шва.

2. Слово "chocolate":

○ Повна вимова: ['tʃɒklət]

○ Ненаголошений голосний у другому складі редукується до [ə].

3. Слово "celebrate":

○ Повна вимова: ['seləbreɪt]

○ Ненаголошений голосний у першому складі редукується до [ə].

Вплив редукції голосних на розмовну англійську

Редукція голосних має кілька важливих впливів на англійську мову:

• Покращення ритму і мелодики мови: Завдяки редукції мова стає більш ритмічною і мелодійною.

• Спрощення вимови: Скорочення ненаголошених голосних полегшує швидке і ефективне спілкування.

• Вплив на правопис: Часто редукція голосних не відображається на письмі, що може ускладнювати вивчення мови для новачків.

2) Асиміляція: зміна звуків під впливом сусідніх звуків (наприклад, вживання спрощених форм типу "шось" замість "щось").

Асиміляція (від лат. Assimilatio «уподібнення») – це фонетична зміна артикуляційного й акустичного характеру, що виникає внаслідок накладання звуків одного типу: голосний уподібнюється до голосного, приголосний – до приголосного в слові чи на межі слів. Асиміляція за напрямом може бути прогресивною та регресивною, за відстанню – контактною, або суміжною (асиміляції піддаються сусідні звуки) і дистантною, несуміжною (звуки

взаємодіють на відстані), за ступенем вияву – повні (обидва суміжні звуки стають однаковими) і неповні, або часткові (під час такого типу асиміляції один звук уподібнюється до іншого тільки за певною артикуляційною чи акустичною ознакою, напр. дзвінкістю/глухістю, твердістю/м'якістю та ін.), за обов'язковістю – обов'язкова і необов'язкова, або факультативна (прийнято зараховувати деякі вияви асиміляції за м'якістю). Прийнято розділяти асиміляції голосних (послідовно взаємодіє з редуцією голосних) і приголосних.

Асиміляція голосних є дистантною, оскільки уподібнюються голосні суміжних складів, а саме:

1) ненаголошений [e] перед складом з наголошеними [и], [і], [у] підвищує свою артикуляцію й уподібнюється до [и];

2) ненаголошений [и] перед наголошеними [e], [o], [a] обнижує свою артикуляцію й уподібнюється до [e] або й чергується з [e];

3) ненаголошений [o] перед складом з наголошеним [у] уподібнюється й ще більше стає огубленим, а перед наголошеним [і] стає більш закритим і частково може наближатися до [у].

Асиміляцію приголосних розрізняють за:

а) дзвінкістю («глухий +дзвінкий») / глухістю («дзвінкий +глухий»);

б) за місцем і способом творення (відбувається між приголосними, однаковими за місцем творення, але різними за способом творення звука); в) за твердістю («м'який +твердий») / м'якістю («твердий +м'який»). Для сучасної української літературної мови найбільш властивою є регресивна асиміляція, значно рідше – прогресивна і, як правило, відбувається між приголосними звуками [2; 19].

Асиміляція в англійській мові — це фонетичний процес, при якому один звук стає більш схожим або повністю схожим на сусідній звук. Цей процес може відбуватися як в межах слова, так і між словами у мовленнєвому потоці. Розглянемо основні типи асиміляції в англійській мові з прикладами:

1. Прогресивна асиміляція

Цей тип асиміляції відбувається, коли попередній звук впливає на наступний.

- Plural -s ending: Закінчення "-s" у множині часто вимовляється як [s] або [z] залежно від попереднього звуку.
  - "cats" [kæts] (після глухого приголосного [t], закінчення вимовляється як [s])
  - "dogs" [dɔ:gz] (після дзвінкого приголосного [g], закінчення вимовляється як [z])

2. Ретроградна асиміляція (регресивна)

Цей тип асиміляції відбувається, коли наступний звук впливає на попередній.

- Input: Слово "input" може вимовлятися як ['ɪnpʊt] або ['ɪmpʊt], де [n] асимілюється до [m] під впливом [p].

3. Контактна асиміляція

Цей тип асиміляції відбувається між сусідніми звуками.

- Handbag: Часто вимовляється як ['hæmbæg], де [d] асимілюється до [m] під впливом [b].

4. Дистантна асиміляція

Цей тип асиміляції відбувається між звуками, які не є безпосередньо сусідніми.

- Cupboard: Вимовляється як ['kʌbɔ:d], де звук [p] асимілюється до [b] під впливом наступного [b].

5. Асиміляція дзвінкості

Глухі приголосні можуть стати дзвінкими під впливом сусідніх дзвінких приголосних і навпаки.

- Have to: Часто вимовляється як ['hæftə], де дзвінке [v] стає глухим [f] під впливом глухого [t].

Асиміляція є природним процесом, який допомагає полегшити вимову та зменшити артикуляційне навантаження. Вона відіграє важливу роль у

природному мовленні і є частиною фонетичних змін, що роблять мову більш плавною і легшою для вимови.

Наведені приклади підтверджують наявність у досліджених говірках одзвінчення глухих в усіх можливих позиціях (і перед наступним дзвінким, і сонорним, і голосним). Оглушення дзвінких, що не є нормою української літературної мови, також є властивим для говіркового мовлення лемків-переселенців. Це явище, підтримане, в основному, нормативною мовою і діалектами, з якими контактують респонденти, послідовно зберігається, не зазнаючи істотних змін [8, 166-173].

3) Елізія: випадання звуків (наприклад, "сіди" замість "сядь").

Ще одним явищем, притаманним розмовній англійській мові, є елізія – від лат. *elision* – «виштовхування», тобто повна втрата звуків, як голосних, так і приголосних. У розмовній мові частіше за все відбувається елізія голосних, що часто супроводжує асиміляцію та елізію приголосних. У процесі мови явище елізії практично непомітне для слухача, якого цікавить інформація, що повідомляється тим, хто говорить, а не точність вимови. Таким чином, можна розглядати цей процес як спосіб економії мовних зусиль з боку того, хто говорить.

Типовою для англійської мови є елізія нейтрального звуку (так званого *schwa sound*) у ненаголошеному складі багатоскладових слів, наприклад: *diff(e)rent*, *ev(e)ning*, *ev(e)ry*, *veg(e)table*, *int(e)resting*. У розмовній мові практично усі ненаголошені склади вимовляються з нейтральним звуком.

У швидкій мові елізія трапляється у деяких двоскладових словах, які скорочуються до одного складу. Наприклад: *s(o)rry*, *p(a)rade*, *p(o)lice*, *s(u)ppose*.

До цього ж типу елізії можна віднести і випадіння ненаголошеного початкового голосного звуку або складу у розмовній мові, наприклад: ‘*cause*, ‘*bout*, ‘*round*.

Тепер звернемося до типових тенденцій модифікацій приголосних. Елізія приголосних трапляється не рідше, ніж елізія голосних. Цей процес

відбувається, наприклад, у останньому складі, коли звук знаходиться між двома приголосними. У подібних випадках елізії часто зазнають звуки [t] та [d]. Наприклад: eas(t) side, blin(d) man, wil(d) boar, res(t)less, win(d)mill.

Випадіння [t] можна спостерігати у словах, де [nt] знаходиться між двома голосними або перед [l]: win(t)er, en(t)er, man(t)le.

Приголосний [v] у of зазнає елізії (скорочується до нейтрального звуку) перед словами, що починаються з приголосного: lots of [ə] money, waste of [ə] time.

У займенникових формах у зв'язній мові відбувається випадіння початкового [h]: ask (h)er, help (h)im.

Ще однією характерною особливістю англійської мови є фонетична редукція допоміжних та модальних дієслів: it's, it isn't, I don't, you can't і т.д. У тих випадках, коли усічені форми дієслова 'have' I've та he's виявляються недостатніми для передачі значення 'мати', 'володіти', використовується конструкція з дієсловом 'get': I've got, he's got. Нівелювання відмінностей між shall та will для вираження майбутнього сприяє широкому застосуванню форми 'll.

Ті, хто говорять англійською мовою, мають тенденцію нечітко вимовляти такі слова, що є часто вживаними та добре відомими, особливо назви місцевості. Так, австралійці скажуть вам, що вони з 'Stralia' (Australia), жителі міста Торонто – з 'Tronna' (Toronto), а ті, що проживають у американському штаті Айова – з 'Iwa' (Iowa).

Усі зазначені вище фонетичні процеси є природними для носіїв мови, але можуть викликати труднощі у сприйнятті на слух мови тими, хто вивчає її як іноземну, а отже опанування ними не повинно залишатися поза увагою у процесі оволодіння англійською мовою [2].

2. Лексичний рівень:

Розмовна лексика включає:

1) Прості слова та фразеологізми: уживання розмовних варіантів слів і фраз, наприклад, "зараз" замість "у цей момент".

Фразеологізми – це вислови, які складаються з кількох слів, але сприймаються як єдине ціле й за значенням дорівнюють одному поняттю. Це усталені, неподільні, цільні конструкції. Наприклад, про того, хто пише неохайно й незграбно говорять, що він пише як курка лапою.

Фразеологізми складно витлумачувати, тому що їхнє значення не дорівнює значенню компонентів, які належать до їхнього складу.

Такі сполуки слів важко перекладати. Складність перекладу полягає в тому, що вони ґрунтуються на перших реаліях, в яких живе той чи інший народ.

Розглянемо для прикладу сполуку слів «ніжна пісня» і фразеологізм «лебедина пісня». Вислів «ніжна пісня» складається з іменника, це слово є головним. Значення цього словосполучення витікає зі значення слів, які входять до його складу:

•*Пісня – віршований твір, що співається;*

•*Ніжна – приємна для слуху, лагідна.*

Цей вислів не втратить свого значення, якщо слово «ніжна» буде замінено на синоніми «щира», «лагідна». Це вільне словосполучення, одне з таких, які ми кожного разу утворюємо під час спілкування.

Значення вислову «лебедина пісня» не впливає зі значення слів «лебедина» та «пісня». Цей вислів не має нічого спільного з лебедями і власне пісні він стосується дуже поверхово, оскільки лебединою піснею називають останній вияв таланту.

у фразеологізмах не можна змінювати послідовність слів і додавати нові компоненти. Вислів «врізати дуба» сталий і не дозволяється говорити «врізати широкого дуба».

Фразеологізми відтворюються за традицією. Сталі звороти потрібно відрізнити від звичайних образних висловів (метафор, епітетів, оксиморонів). Наприклад, багатоголосся душі – це образний вислів, який ґрунтується на перенесенні, а заяча душа – стійке словосполучення, яке вживають, коли кажуть про боязливу людину.

Через те, що значення фразеологізмів дорівнює одному поняттю, у реченні вони здебільшого є одним членом. У реченні «Софія накидала оком на кожну пані» фразеологізм «накидала оком» виконує роль присудка.

Фразеологізми розрізняють за походженням:

Народнорозмовні:

- На вербі груші – нісенітниця;
- Накрити мокрим рядном – накинутися на когось із погрозами, докорами;

- П'ятами накивати – втекти;
- Ані рудої миші – безлюдно.

Виробничо-побутові:

- Тріщить по всіх швах – розладнується;
- Лити воду на чужий млин – допомагати, сприяти комусь;
- Сім разів відміряти, а раз відрізати – ретельно.

З крилатих висловів відомих особистостей:

- А хура й досі там (Леонід Глібов);
- У ріднім краї навіть дим солодкий та коханий (Леся Українка);
- На всіх язиках усе мовчить, бо благоденствує (Тарас Шевченко).

Античні фразеологізми:

- Гордіїв вузол – складні обставини;
- Прокрустове ложе – мірка, шаблон, під який щось силою, штучно підганяють;

- Спалити мости – перервати всі зв'язки.

Біблійні:

- Адамові діти – люди;
- Берегти, як зіницю ока – ретельно берегти, як найцінніший скарб;
- Манна небесна – несподівано отримані життєві блага;
- Камінь спотикання – перешкоди, труднощі;
- Содом і Гоморра – місце розпусти;
- Земля обітована – омріяний край.

Відповідно до джерел, українські фразеологізми поділяють на:

- Розмовні (народнорозмовні, виробничо-побутові).
- Книжні (античні, біблійні, крилаті вислови відомих особистостей).

Фразеологізмам властива низка ознак, які відрізняють їх від вільних словосполучень:

- Сталий лексичний склад, який не підлягає зміні. Наприклад, у фразі "kick the bucket" (помирати) слова не можна замінювати без втрати значення

- Відтворюваність у процесі спілкування. Фразеологізми активно використовуються у повсякденному мовленні. Їх вживають для вираження певних ідей, емоцій або станів, завдяки чому вони набувають популярності й стають частиною мови. Наприклад, "break the ice" часто використовують на зустрічах.

- Цілісне значення. Хоча фразеологізми складаються з кількох слів, їх значення не є сумою значень окремих слів. Наприклад, "bite the bullet" (зробити щось важке або неприємне) не означає буквального кусання.

- Можуть мати синоніми та антоніми. Багато фразеологізмів можуть бути замінені іншими висловлюваннями, які передають подібні або протилежні значення. Наприклад, "hit the hay" (іти спати) може мати синонім "go to bed".

- Функціонують у реченні як один член [32]. У реченні фразеологізми виконують роль одного з членів речення (підмета, присудка, обставини тощо), що робить їх зручними для вживання та інтеграції в мовленнєві конструкції. Наприклад, у реченні "He's in hot water" (Він у великій неприємності) фразеологізм "in hot water" виступає в ролі обставини.

Ці характеристики роблять фразеологізми важливим елементом мовлення, що збагачує мову, робить її виразнішою і більш образною.

2) Сленг і жаргон: використання специфічних слів і виразів, притаманних певним соціальним групам.

Сучасний молодіжний жаргон як різновид соціального діалекту за своєю суттю той самий, що й жаргони попередніх років. А саме:

1. Він обслуговує певну соціальну групу, що є його творцем та носієм (і зрозумілий саме їй).

2. Він значною мірою використовує засоби попередніх етапів свого функціонування, при чому не лише власне молодіжного, а й, головне, жаргону злодіїв, кримінальних злочинців, тобто простежується певна наступність (хоча динамізм - іманентна риса цього типу діалектів). Наприклад, ще з 20-х рр. (періоду безпритульних дітей, безробітної молоді) відомі такі слова: бабки - гроші, ажур - порядок тощо. З 50-х рр. (періоду т. зв. стил'яг) відомі тринд'ож - пуста балаканина, бути на стрьомі - бути на сторожі, пильнувати під час якогось заходу, шухер - заклик до втечі з місця подій. Із 70-х - 80-х рр. (періоду хіпі) знаємо скипати - іти геть, розклад - ситуація, фенька - браслет із бісеру, розборка - з'ясування стосунків, тусовка - зібрання хіпі. Жаргонні утворення і далі постійно оновлюються, модифікуються, урізноманітнюються. І не дивно, адже жаргон - це мовна гра. Пор. розгалужені синонімічні ряди: торба, гаплик, хана труба, глина - кінець, крах чогось; герла, дівка, тьолка, тітка, дівчина.

3. Сучасний молодіжний жаргон має типову стилістичну маркованість: знижено-грубувату, вульгарну, фамільярну, що й забезпечує йому експресію в іронічно-жартівливому ключі. До сіль часто жаргонізми творяться на основі метонімії, синекдохи. Наприклад: ласти - ноги; лопати - руки, башка, гризло, чайник - голова; рило, пачка, будка - обличчя; хавальник - рот; шпала - висока людина. У сленговій лексиці використовуються суфікси зниженої емоційної маркованості, як-от: -уха - депресуха, класуха. Трапляються й утворення із здрібніло-пестливими суфіксами на зразок гендлик - їдальня, велік - велосипед, телик - телевізор. Таких утворень загалом небагато, причому їхнє позитивне стилістичне забарвлення значною

мірою нейтралізує типова для жаргону установка на зниженість, грубуватість.

4. Сленг вийшов за межі великих міст, тобто територіально поширилися межі його функціонування. Досі дослідники констатували, що молодіжний сленг - прерогатива міст, і то – великих [9].

Слід зазначити, що в англійській мові існують різні види молодіжного сленгу:

1. «Cockney rhyming slang» («римований сленг»). У сучасному англomовному світі це досить відомий вид сленгу. Найчастіше, це сленг дорослих, освічених людей. Така форма вираження думок ставить співрозмовників в незручне становище. Однак серед молоді - це поширена і найбільш експресивна форма спілкування. Cockney rhyming slang настільки поширений в сучасній «британській» англійській мові, що багато людей, самі того не помічаючи, щодня вживають його в своїй розмові.

Ось кілька найпоширеніших римованих сленгових висловів, які можна почути в будь-якій частині Великобританії: «Let's have a butchers hook at that magazine» (butcher's hook = look). «I have not heard a dickey bird about it» (dickey bird = word). «Use your loaf and think next time» (loaf of bread = head). «Did you half-inch that car?» (Half-inch = pinch, meaning steal) [63].

2. «Everyday slang» («повсякденний сленг»). Англійська мова дуже своєрідна і багатозначна. В англійській мові, в залежності від контексту, одне слово може мати, ряд абсолютно не схожих за змістом значень. Така багатозначність знайшла своє відображення і в молодіжному сленгу. Наприклад, розглянемо ряд життєвих ситуацій: 1) Ви з другом вирушили в спортивний магазин за покупками. Несподівано на касі ви розумієте, що забули свою дисконтну карту вдома. У цей момент ваш друг каже: «Relax, buddy. I gotit» («Заспокойся, хлопче, у мене є»).

2) Ви на занятті з хімії. Викладач пояснює необхідність використання обладнання у вашому майбутньому досліді. А потім запитує вас: «Gotit? (Зрозуміло?)» - «I gotit, sir» (Я зрозумів, сер), ваша відповідь. 3) Жінка, що

проходить повз вас впустила свою сумочку. Це природно, що ваша реакція буде підняти її і вручити господині, проте жінка говори вам: «It's OK. I gotit». («Все о'кей. Я сама підніму»).

3. «Mobile slang» («мобільний сленг»). Американські підлітки, в поєднанні з сучасними інформаційними технологіями, створили абсолютно нову мову. Вона заснована на функції інтелектуального введення смс повідомлень в мобільних телефонах. Набираючи повідомлення, підлітки вибирають перший варіант слова, запропонований системою інтелектуальної заміни [57].

Таким чином, якщо ви прочитали смс повідомлення, в якому слово book (книга) не підходить по змісту, не ламайте голову розмірковуючи про те, що не так з цим словом. Цілком ймовірно, що підліток мав на увазі слово cool (круто). Це стало можливий з тієї простої причини, що система інтелектуального введення пропонує слово book першим при наборі слова cool. Вигукуючи «zopino!», вони мають на увазі «woohoo!» (і те, і інше - радісні вигуки), а називаючи когось «nun» (черниця), говорять про свою «mum» (мама).

Молодіжний сленг є певним лексиконом на основі фонетики та граматики англійської мови. Основна його відмінність - розмовна, неформальна, часто груба мова з певним емоційним забарвленням. Молодіжний сленг найчастіше зустрічається в таких розділах як «Людина і її зовнішність», «Модний одяг», «Будинок, побут», «Дозвілля». Більша частина сленгу - це всілякі скорочення і похідні від них. Характерною особливістю молодіжного сленгу є його мобільність, яка пояснюється зміною поколінь.

3) Кліше та штампи: часто вживані фрази, наприклад, "ну ти даєш!".

Виділяють кліше за мета комунікативною функцією:

1) диктильні: кліше, які виражають (не) повну згоду, відмову/заперечення, невдоволення; кліше, які виражають привітання, звернення, подання/знайомство, прояв інтересу, прощання, побажання при прощанні, подяку, вибачення, відповідь на подяку і вибачення, вітання,

поздоровлення, тост, співчуття, відмова в праві висловитися, відхід від відповіді, заперечення, уточнення;

2) спонукальної-модальні: кліше, які виражають прохання, спроби заспокоїти, вказівки, вимоги, наказ, запрошення, запрошення до столу, пропозиція, порада, рекомендацію, попередження, заборона, докір;

3) оціночно-модальні: кліше, які виражають співчуття, підбадьорення, захоплення, сумнів, розчарування, схвалення, обурення, невдоволення, відмова, здивування, полегшення, радість.

В. Стрибижев та J. Cresswell продовжили традицію англійської теорії кліше, однак внесли зміни до існуючої типології, виділивши певні класи кліше, які можуть реалізувати метакомунікативну функцію та відрізняються від ідіом:

а) кліше-заповнювачі – фрази, які використовуються в повсякденному мовленні;

б) «модні» кліше – різновид кліше, що неочікувано з'являються в мові й після швидкого поширення втрачають свою оригінальність;

в) цитації.

Зміна акценту при вивченні мовних кліше й появи їх у діалогах і повсякденних комунікативних ситуаціях знайшла відображення у класифікації за критерієм походження:

а) давні, загальновідомі фразеологізми, приказки, крилаті слова, семантика яких на синхронічному рівні непрозора, але історично обґрунтована й реконструйована лінгвістами в науково-популярних виданнях: *Call me cousin but cousin me not.*/Горщиком назви, а в піч не клади.; *Diamond cut diamond.*/Наскочила коса на камінь.;

б) невідомого або авторського походження фразеологізми пізньої доби, які можуть бути як мовними зворотами, крилатими фразами із кінофільмів, так і досить поширеними клішованими висловами: *Nail Columbia.*/Чорт забирай.; *Huckleberry to a persimmon*/Ніщо в порівнянні;

в) нелітературні повсякденні фрази, які не є яскравими показниками соціального статусу мовця: God's are/дурень від народження; God pickle my soul in hell, if.../побий мене лиха година, якщо...

Найбільш вдалою здається наступна класифікація:

1) загальноживані (побутові кліше), до яких належать усі прагматичні види одиниць, а також власне номени, що слугують засобом автоматизації і спрощення процесу комунікації: to brush one's teeth/чистити зуби; tooth-brush/зубна щітка; to go to school/ходити до школи; household chores/домашні турботи; to do the washing-up/мити посуд;

2) кліше-культурні знаки, що є вагомими продуктами чітко спрямованої людської діяльності, які функціонують на певних рівнях культурної поведінки людини і є значущими в певній культурі: Keep away from me!/Цур мене!; For shame/Тьху, тьху, тьху!;

3) ділові кліше, які у відповідній сфері стають основою стандартизації мови, що викликано необхідністю повного взаєморозуміння та узгодженості виробничої й ділової комунікації: to call to account (for)/притягнути до відповідальності; to raise a question/порушити питання;

4) наукові кліше, які характеризуються абстрактністю, термінологічністю й інтернаціональністю: to perform an experiment/провести експеримент; to develop a theory/розробляти теорію;

5) публіцистичні кліше, які вживаються в публіцистичному дискурсі, що базується на емоційно-оцінних відносинах між членами суспільства загалом або ж між окремими соціальними групами зокрема: genuine democracy/справжня демократія; well-deserved rest/заслужений відпочинок; national interests/національні інтереси; national safety/національна безпека;

6) художні кліше, що широко використовуються в певних стилях і жанрах, сюжетах і образах-символах, а також застосовуються як ремінісценції та алюзії: in a burst of joy/у пориві радості; to be bored to death/померти від нудьги; the love as long as one shall live/кохання до смерті; slender waist/тонкий стан; regular features/суворі риси обличчя.

3. Прагматичний рівень

На прагматичному рівні розмовна мова відображає соціальну і комунікативну функцію:

1) Реалізація мовних актів: вживання різних мовних актів, таких як прохання, пропозиції, вибачення.

2) Контекстуальність: залежність від ситуації спілкування, наприклад, різне вживання одних і тих самих слів у формальних і неформальних контекстах.

3) Інтерактивність: постійна взаємодія між співрозмовниками, використання жестів, інтонації.

На прагматичному рівні англійська розмовна мова відображає соціальні та комунікативні функції через використання певних мовних стратегій та формулювань. Прагматика вивчає, як контекст впливає на інтерпретацію висловлювань, і розглядає такі аспекти, як ввічливість, невербальне спілкування, використання жаргону та сленгу, а також дотримання соціальних норм і очікувань.

Соціальні функції

1. Ввічливість

○ Використання ввічливих формулювань, таких як "please" і "thank you", допомагає підтримувати соціальні відносини.

▪ "Could you please pass the salt?"

▪ "Thank you for your help."

2. Формальність і неформальність

○ Вибір мовних форм залежить від соціального контексту і відносин між співрозмовниками.

▪ Формальне: "Good morning, Mr. Smith. How are you today?"

▪ Неформальне: "Hey, John! How's it going?"

3. Жаргон і сленг

○ Використання специфічного жаргону або сленгу може позначати належність до певної соціальної групи або професії.

- "He's a real techie." (технічний фахівець)
- "This party is lit!" (весела вечірка)

Комунікативні функції

1. Адаптація до співрозмовника

○ Здатність адаптувати свою мову до рівня знань і соціального статусу співрозмовника.

- "Let me explain this in simpler terms."
- "I'm sure you're aware of the recent developments in our field."

2. Невербальні засоби спілкування

○ Використання інтонації, пауз, жестів та міміки для підсилення або зміни значення висловлювання.

▪ "I can't believe it!" (з підкресленням на "can't" для вираження здивування)

- Усмішка або кивок голови як знак згоди.

3. Еліпсис і контекстуальне розуміння

○ Пропуск деяких слів або частин речення, коли вони зрозумілі з контексту.

- "Wanna go?" (скорочено від "Do you want to go?")
- "Had a great time." (скорочено від "I had a great time.")

4. Імплікатура і підтекст

○ Використання імплікатур для передачі прихованих значень або натяків.

▪ "It's a bit chilly in here, isn't it?" (натяк на те, що потрібно закрити вікно або ввімкнути обігрівач)

- "I wouldn't say no to a cup of coffee." (прохання про каву)

Дотримання соціальних норм

1. Правила черговості мовлення

○ Дотримання правил черговості мовлення, щоб уникнути перебивання співрозмовника.

- "If I may add something..."

- "Sorry, go ahead."
- 2. Вираження згоди або незгоди
  - Вираження своєї думки у ввічливій формі, особливо при незгоді.
  - "I see your point, but I think..."
  - "That's an interesting perspective, however..."

На прагматичному рівні англійська розмовна мова відображає не тільки лінгвістичні знання, але й соціальні навички та вміння спілкуватися ефективно в різних контекстах.

Загальноновживаними є всі слова в рядку: щастя, рука, дощ, йтиабзац, архів, гриф, витяжок, камбуз, кубрик, баквуйко, файний, біти, ватра Абзац, архів, гриф, витяг – терміни. Кок, камбуз, кубрик, бак – професійна лексика. Вуйко, файний, біти, ватра – діалектизми.

Структурна лінгвістика допомагає розкрити закономірності та особливості розмовної мови, що дозволяє краще розуміти механізми її функціонування і розвитку.

2.2 Розмовна лексика з точки зору семантики

Розмовна лексика має ряд особливостей з точки зору семантики. По-перше, розмовна лексика часто характеризується полісемією, коли слова мають кілька значень, що залежать від контексту. Наприклад, слово "take" може вживатися в контексті "брати", а може бути "пити, вживати", як про ліки.

Другою особливістю є суб'єктивність, оскільки сприйняття значень розмовної лексики може варіюватися від особи до особи. Наприклад, слово "interesting" може мати різне емоційне забарвлення для різних людей, залежно від їхнього ставлення до обговорюваної теми.

Третя особливість - семантична гнучкість. Вона полягає в здатності слів змінювати своє значення в залежності від контексту. Наприклад, вираз

"break up" може означати розрив стосунків між людьми, але також може вживатися для опису розпаду якогось об'єкта на частини.

Крім того, розмовна лексика часто характеризується семантичною конденсацією, коли короткі вирази передають складні ідеї. Наприклад, у виразі "hit the books" слово "hit" метафорично використовується для позначення активного вивчення чогось. Ще до розмовної лексики відносяться евфемізми, які використовуються для замаскування неприємних або непристойних понять. Наприклад, вираз "passed away" використовується замість "died".

Розмовна лексика також включає фразеологізми, які мають власне, відмінне від буквального, значення. Наприклад, вираз "butter someone up" означає "підлизуватися", але буквальне розуміння слів не дає повного уявлення про значення виразу.

Сленг та метафоричність є характерними рисами розмовної лексики. Слова та вирази, вживані у вузьких соціальних групах або молодіжному середовищі, можуть мати особливе значення, яке не завжди зрозуміле для всіх. Наприклад, вираз "on fleek" (дуже добре, на висоті) є прикладом сленгового виразу, що набув популярності в молодіжній культурі.

З поданих вище прикладів можна зрозуміти, що розмовна лексика дуже багатогранна, а її особливості з точки зору семантики роблять її цікавою для дослідження.

Зміни в будьякій мові можуть виражатися, по-перше, у тому, що певні лексичні одиниці виходять із вжитку або стають маловживаними; по-друге, у мові з'являються нові одиниці, які або замінюють ті, що вийшли із вжитку, або починають функціонувати поряд із ними протягом певного часу; по-третє, уже наявні в мові одиниці можуть набувати нових значень; по-четверте, наявні в мові одиниці можуть змінювати свою форму. Новими одиницями зазвичай вважають слова, а також їх окремі значення, вислови, які з'явилися в мові на цьому етапі її розвитку, і новизна яких усвідомлюється мовцями (загальномовні неологізми), або були вжиті тільки в

якомусь акті мовлення, тексті чи мові певного автора (стилістичні, або індивідуально-авторські неологізми). В останньому випадку може йтися про okazіоналізми [33, 36].

Лексика через свою мобільність швидко реагує на найменші зміни, що відбуваються в житті людей, вона перетворюється, віддзеркалюючи новітні досягнення в усіх сферах людської діяльності.

В.В. Виноградов підкреслює, що утворення нових слів є практично безперервним процесом, але всі так звані новоутворення спочатку являють собою факти мовлення і стають фактами мови лише внаслідок багаторазового відтворення в готовому вигляді. Зазначимо, що поповнення словникового складу англійської мови є наслідком двох головних процесів: «процесів зростання» (processes of growth), завдяки яким у мову входять нові слова, та «процесів змін» (processes of change), завдяки яким наявні одиниці набувають змін значення.

Під час дослідження «процесів змін» може виникнути проблема диференціації нових лексем і нових лексико-семантичних варіантів (проблема омонімії – полісемії). Є загальноприйнятий погляд: якщо між значеннями полісемантичного слова зберігається семантичний зв'язок, ми маємо справу з однією лексемою, що представлена кількома лексико-семантичними варіантами [16, 56]. Інакше кажучи, збагачення лексичного рівня відбувається двома шляхами: кількісним та якісним поповненням. У свою чергу, кількісне поповнення відбувається шляхом внутрішніх і зовнішніх процесів. Під внутрішнім процесом розуміють поповнення словникового складу завдяки його власному потенціалу. Це продуктивний спосіб поповнення – словотвір. Зовнішнім процесом поповнення називають запозичення. Під якісним поповненням розуміють зміну семантичної структури слова. До таких змін належать: генералізація (розширення значення); спеціалізація (звуження значення); метафора та метонімія (перенесення значення); деградація та елевація (погіршення та покращення значення) [15, 59].

Генералізація значення, тобто розширення або узагальнення – зміна значення, унаслідок якої слово, що називає предмети одного виду, поширюється як найменування на всі види цього роду, тобто стає найменуванням відповідного роду. Здебільшого розширення значення слова супроводжується більш високим ступенем абстракції в його новому значенні порівняно з більш раннім. Часто нове поняття ширше від оригіналу, а нове значення слова розширено й узагальнено.

Генералізація значення слова – це одна з найпоширеніших особливостей в історії розвитку слів. Слово *journey*, запозичене з французької мови, мало значення *one day trip*, та нині його значення узагальнилося – *a trip of any duration*. Інший приклад розширення значення – слово *pipe*. Його початковим значенням було *a musical wind instrument*. У сучасній англійській мові це слово може мати таке значення – *any hollow long cylindrical body* [33, 38].

Спеціалізація значення. Звуження (обмеження чи спеціалізація) значення – це процес, зворотний розширенню значення. Це – поступовий процес, коли слово переходить із загальної сфери у деяку спеціальну сферу комунікації. Наприклад, слово *case* має загальне значення *circumstances in which a person or a thing is*. Але воно спеціалізується в значенні, коли використовується в юриспруденції (*a law suit*), в граматиці (*a form in the paradigm of a noun*), в медицині (*a patient, an illness*). Різницю між цими значеннями видно в контексті. Часто специфікація значення слова зумовлена його термінологізацією [15, 185].

Перенесення найменування: метонімія і метафора. Метонімія – це такий тип семантичних змін, за якого перенесення імені того чи іншого предмета або явища на інший предмет або явище здійснюється на основі реальних (а іноді уявних) зв'язків між відповідними предметами або явищами. Зв'язок (суміжність) у часі або просторі, причинно-наслідковий зв'язок і т.д. можуть викликати регулярні, стійкі асоціації, що дає змогу встановити деякі моделі метонімічних переносів.

Асоціація заснована на тонких психологічних зв'язках між різними об'єктами і явищами, які іноді дуже важко прослідкувати. Назва місця може застосовуватися для найменування людей або об'єктів, які в ньому перебувають, наприклад: the House – members of Parliament, Fleet Street – bourgeois press, the White House – the Administration of the USA etc. Назви музичних інструментів можуть застосовуватися для найменування музикантів, наприклад: the violin, the saxophone.

Метафора – перенесення найменування того чи іншого предмета або явища на інший предмет або явище на підставі їх подібності або прихованого порівняння, причому уподібнення одного предмета іншому може здійснюватися внаслідок спільності досить різних ознак [1]. Наприклад: an eye of a needle, the neck of a bottle, arms and mouth of a river, head of an army, teeth of a comb.

Елевація і деградація значення. Елевація лексичного значення – процес із посиленням позитивної емоційної оцінки, піднесення значення. Наприклад: слово knight первинно мало на увазі a boy, потім – a young servant, згодом – a military servant, потім – a noble man. Зараз це – титул благородства, що надається видатним людям, іменник marshal спочатку позначав a horseman, зараз – найвищий військовий чин. Процес, зворотний елевації значення, називається деградацією значення. Це – процес зниження значення в соціальній сфері його використання, що супроводжується появою принизливого і презирливого емоційного тону в значенні. Прикладом деградації значення може служити історія розвитку слова blackguard, яке служило для найменування відповідальних за кухонне приладдя у світі лордів в середні віки. Але через презирливе і навіть аморальне ставлення панів до них це слово набуло значення scoundrel [67].

Для позначення нових понять найчастіше використовуються традиційні моделі творення нових слів і словосполучень. Ряд особливо цікавих лексем утворюється за допомогою словотворення, коли з двох або більше основ цілком звичних і добре відомих англійських слів складається нове, яке

отримує своє значення. Найбільшою продуктивністю характеризується модель $N + N = N$, $Adj + Adj = Adj$ і $Adj + N = N$. Завдяки цій цікавій словесній грі лексеми виходять особливо виразними, частими є випадки каламбуру, тонкої іронії: yumptious (Yummy + scrumptious), cookvook (cook + video + Book), duffin (doughnut + muffin), funkalicious (Delicious + funky), yummilicious (yummy + delicious).

У свою чергу, словотвір вивчає деривацію, тобто утворення нових слів англійської мови з певним лексичним і семантичним значенням за допомогою продуктивних способів творення: афіксація (префіксація та суфіксація), телескопія, конверсія, багатоконпонентні комбінації, аналогія, аббревіація (акронімія) [54].

Афіксальні одиниці, як правило, складаються цілком у руслі англійських словотворчих традицій. Їх морфологічна структура і характер мотивації значення ускладнюється уявленнями носіїв англійської мови про звичайне і стандартне слово. Особливо інтенсивно проходило утворення префіксальних неологізмів. Найбільш активно вступав у дериваційні зв'язки інтернаціональний префікс *eco-*. Словотворче значення елемента *eco-* дає йому широкі можливості для відображення екологічного стану та процесів, спрямованих на захист та охорону навколишнього середовища (*eco-economy*, *ecoagriculture*, *ecoscorrectness*, *ecotage*). Серед найбільш уживаних префіксів можна також виокремити *myso-*, *hyper-*, *pre-*, *re-*: *myso-diesel* – дизельне паливо, що виробляється з грибів; *recycling* – купівля продуктів згідно з тим, наскільки вони придатні для переробки.

Матеріали словників нової лексики, періодичної преси підтверджують висновок учених про активізацію телескопійного словотворення [15, 102], тобто створення одного слова з двох інших. Телескопійний спосіб – досить молодий спосіб словотворення в англійській мові, фактично він почав активно діяти лише у XX столітті [6, 8].

Найбільш продуктивними моделями телескопії є такі моделі [36]:

- $ab + cd > ab/cd$ (накладання кінця першого слова на початок другого слова): $fee + rebate > feebate$: For years, environmental groups have backed feebates to encourage consumers to buy vehicles that burn less fuel and, as a result, emit lower volumes of greenhouse gases;

- $ab + cd > ad$ (сполучення початкового фрагмента першого слова з кінцевим фрагментом другого слова): $ecology + economics > ecolonomics$: In 2017, he and his wife founded a nonprofit group called the Institute of Ecolonomics — a word Mr. Weaver coined from combining ecology and economics — to find solutions to environmental problems;

- $ab + cd > ab\backslash cd$ (накладання початку другого слова на кінець першого): $flotsam + metrics > flotsametrics$: The use of floating trash, such as a huge consignment of training shoes washed off a cargo ship, to study ocean currents. Конверсія. Конверсія як спосіб творення нових слів шляхом деривації значно знизив свою активність і поступається всім іншим способам словотворення.

Тут основною моделлю продовжує залишатися $N - V$, за якою утворюється велика кількість нових термінів: $to\ eco\text{-}drive$, $to\ greenwash$. Загальна схема семантичних змін під час утворення дієслів від іменників (неживих істот) може бути представлена так: приглушення семи «предметність» і додавання семи «діяти завдяки предмету», яка стала стержнем нового значення [3, 13]. Наприклад: $to\ greenscam$ – видавати продукт за такий, що не є шкідливим для навколишнього середовища.

Конвертовані інновації виникають унаслідок комбінованої дії словотвірної та семантичної деривації. Типовим є скорочення бінарного атрибутивного словосполучення, в якому друге слово вилучається як звичне, а його значення переноситься на прикметник або іменник (перше, визначальне слово); $bad\ commodities = bads$ [24, 54].

Багатокомпонентні комбінації. Ще одну групу становлять багатокомпонентні лексичні одиниці, «складні слова синтаксичного типу». В сучасній англійській мові значна частина таких одиниць виникає на базі фразових означень, і вони узуалізуються як прикметники ($dark\text{-}sky\ preserve$ –

парк, в якому відсутнє штучне освітлення, щоб можна було милуватись нічним небом повною мірою): “The ‘dark-sky preserve’ will be almost free of light pollution even though the area is within easy reach of Southern Ontario’s most highly developed areas” (Martin Mittelstaedt, “Ontario’s “dark-sky” park a world first”, The Globe and Mail) [5, 48].

Значну роль у створенні нових лексичних одиниць відіграє аналогія, тобто нова одиниця створюється не стільки за певною моделлю, скільки за зразком певного слова (слів). У процесі аналогічного словотворення має місце своєрідне моделювання, відбиття моделі зразка, його морфологічної структури. Модель слова-зразка лише заповнюється новим лексичним матеріалом шляхом заміни одного з компонентів: locavore – людина, яка харчується лише їжею, вирощеною та виробленою в цій місцевості (порівняйте відомі слова, що характеризують тваринний світ із погляду джерел харчування – carnivore, herbivore): You’ve heard of herbivores and carnivores. Now meet locavores. Locavores are dedicated to eating food grown near home. Some set a limit of 100 miles, some a modest 50. This eating program makes it all but impossible to drink coffee or eat chocolate chip cookies; carborexic – людина, яка має нав’язливу; cleantech – синонім до слів clean technology та environmental technology, які позначають екологічно нешкідливі технології (подібно до greentech) [67].

Під час створення неологізмів у сфері інформаційних технологій велике значення мають скорочення. Прикладом подібних неологізмів можуть служити такі акроніми: SEA street (street edge alternatives) – дорога, вздовж якої є болотиста низина, облицьована камінням і наповнена ґрунтом і рослинами для того, щоб зменшити стік і потрапляння дощової води у найближчі водоймища. Кількість аббревіатур та акронімів складних термінів постійно збільшується. Характерною рисою аббревіації (переважно звукової, тобто акронімії) в останній час можна назвати омонімію (омографію або омофонію слова та акронімічної одиниці): bat/BAT – Best Available Technology.

Можна також спостерігати «граматичну омонімію»: acts/ACTS – Asbestos Contractor Tracking System. Асоціації, що виникають під час зіставлення значень омонімічних слів та акроніма, допомагають мовцю уявити певний образ. Незважаючи на свій аббревіатурний характер, деякі скорочення стають базою для подальшого словотворення, тобто лексикалізуються: CFC – CFC-trade, CFC-gases, CFC-free [14, 117].

Аналіз семантичних неологізмів, які становлять більше 20% від загальної кількості інновацій 80–90-х років, дає підстави виокремити три основні напрями функціонально-семантичного розвитку англійської лексики. По-перше, це термінологізація, спеціалізація слів, їх використання у вузькоспеціальних значеннях; по-друге, це перетермінологізація, зміна значення у зв'язку з міграцією слів з одної терміносистеми в іншу; по-третє, – це детермінологізація – перехід термінів у слова загального вжитку [24, 85].

Термінологізацію (спеціалізацію) слів можна демонструвати на нових комп'ютерних термінах (bus, icon, loop, menu, packet, window), на неологізмах ділової сфери спілкування (core, focus, gettogether, hostile, niche, player, suitor). Комп'ютерні неологізми добре ілюструють також процес перетермінологізації, зокрема, використання термінів медицини як комп'ютерних (allergy, disinfection, hygiene, immune, infection, vaccine, virus). Цей процес відбивають також терміни різних сфер науки та техніки, які слугують для позначення понять та явищ економіки, бізнесу, особливо складні слова (boiler-room, daisy-chain, free-fall, poison-pill, rocket-scientist). Медичний термін shock-therapy (shock-treatment) широко вживається, наприклад, для позначення радикальних економічних реформ, «шокової терапії»: Shock therapy is necessary. The alternative is for Tokio to become a local market (Шокова терапія необхідна. Альтернатива для Токіо – це стати місцевим ринком) [67].

Процес перетермінологізації простежується і на прикладі самих лексичних неологізмів. Слово meltdown виникло в другій половині 80-х років як термін ядерної енергетики «розплавлення ядра атомного реактора».

Згодом цей неологізм почав функціонувати і як термін Лексикографічний бюлетень економічної сфери життя для позначення краху, повного розвалу, зруйнування (економіки, валюти, організації): With meltdown of the Mexican economy from the peso devaluation the US trade deficit with Mexico ballooned to \$ 15.4 billion (З повним розвалом мексиканської економіки від девальвації песо дефіцит американської торгівлі з Мексикою роздувся до 15,4 біліонів американських доларів) [4, 8].

Виникнення нових лексико-семантичних варіантів часто пов'язане з еліпсом (скороченням фрази). Дуже типовим є скорочення атрибутивного словосполучення, у якому друге слово вилучається як звичне, а його значення переноситься на прикметник або іменник в атрибутив25Випуск 9. Том 2 ній функції (перше, визначальне слово): nuclear power = nuclear, warm-up suit = warm up, presale view = presale, magnet school = magnet, nonprofit organization = non-profit, start-up company = start-up, lap top computer = laptop, desk top computer = desktop, floppy disc = floppy, preschool education = preschool: They wear warm-ups and hats, so we're talking (Вони тепло вдягнені, так що продовжуємо розмову).

Науково-технічна революція, яка супроводжується широким впровадженням у повсякденне життя сучасної техніки, зумовлює процес детермінологізації, яка в багатьох випадках пов'язана з переносом значення (stand alone, up-and-running, user-friendly, high-octane, haemorrhage): Because so few stand-alone corporate brokers remain, Hoare has a good shot (Хоар має перевагу, тому що не так багато залишилося корпоративних незалежних брокерів).

2.3 Розмовна лексика у комунікативно-прагматичній лінгвістиці

Розмовна лексика в контексті комунікативно-прагматичної лінгвістики розглядається як важливий інструмент, який використовується для досягнення різних комунікативних цілей. Ця галузь лінгвістики вивчає, як мова використовується в реальних ситуаціях спілкування, як передаються та

інтерпретуються значення, та які стратегії використовуються для ефективного спілкування.

Контекстна зумовленість це яскрава ознака розмовної лексики, її значення часто визначається соціальною ситуацією, відносинами між співрозмовниками, місцем і часом розмови. Наприклад, слово "get" може мати різні значення в різних фразах: get tired – втомитися, got you – зрозумів, get to the city – добратися до місця, get information – отримати інформацію

Розмовна лексика виконує багато функцій, зокрема фатичну, емотивну та конативну. Фатична функція - встановлення і підтримка контакту між співрозмовниками. Наприклад, як у фразі "Here you are!". Емотивна функція - вираження емоцій і відношень, наприклад "Wow, that movie was amazing!". І також присутня ще конативна функція - вплив на співрозмовника, зокрема через прохання, накази, поради. До прикладу, "Could you please pass me the salt?"

Розмовна лексика часто використовується для реалізації певних стратегій спілкування. Однією з них є стратегія пом'якшення, тобто використання евфемізмів, зменшувально-пестливих форм. Прикладом такої стратегії є наприклад наступне речення: Could you possibly lend me a hand? Також існує стратегія інтенсифікації - використання дисфемізмів, підсилювальних часток для вираження сильних емоцій або наголосу на важливості, наприклад, як такому реченні - I'm so freaking tired! І ще одна стратегія - уникнення конфлікту, а саме використання нейтральних або позитивних форм для уникнення напружених ситуацій - Let's just agree to disagree.

Через розмовну лексику мовці можуть виражати свою ідентичність, приналежність до певної соціальної групи, а також свої ролі в комунікації. Використання сленгу, жаргонізмів або професійної лексики може свідчити про приналежність до певної субкультури або професійної спільноти. Наприклад, програмісти можуть використовувати специфічні терміни, зрозумілі тільки в їхньому колі спілкування.

Розмовна лексика часто використовується для реалізації непрямих мовленнєвих актів, де висловлювання має подвійне значення: буквальне і приховане. Інколи речення, які звучать як питання, є насправді проханнями, наприклад, як тут: "Could you turn down the volume a bit?"

Відображає культурних норм і традицій це також важливий аспект розмовної лексики. Вона може включати національні ідіоми, прислів'я, крилаті вислови. Прикладами таких висловів є наступні:

When in Rome, do as the Romans do.

It's raining cats and dogs out there.

Тож підсумовуючи вищезгадане, розмовна лексика в комунікативно-прагматичній лінгвістиці розглядається як важливий інструмент для досягнення різних комунікативних цілей. Вона залежить від контексту, соціальної ситуації, відносин між співрозмовниками, місця і часу розмови, що визначає її значення. Розмовна лексика виконує різні функції, такі як фатична (підтримання контакту), емотивна (вираження емоцій) та конативна (вплив на співрозмовника). Вона також використовується для реалізації стратегій пом'якшення, інтенсифікації та уникнення конфлікту. Через розмовну лексику мовці можуть виражати свою ідентичність, соціальну приналежність і роль у комунікації, відображаючи культурні норми та традиції.

Висновки до розділу 2

Розмовна лексика включає широкий спектр мовних одиниць, які відрізняються від літературної мови своєю неформальністю, емоційною забарвленістю та специфікою використання в різних соціальних контекстах.

2.1 Дослідження демонструють, що структура розмовної лексики часто піддається спрощенню, що відображається у скороченні слів, використанні просторічних форм і інших фонетичних спрощеннях.

2.2 Семантика розмовної лексики багата на експресивні та емоційні відтінки, що дозволяє ефективно виражати почуття та настрої.

Різні лінгвістичні парадигми по-різному підходять до аналізу розмовної лексики. Структуралізм акцентує увагу на структурних аспектах і внутрішній організації лексикону, тоді як когнітивна лінгвістика фокусується на концептуалізації та ментальних моделях, які стоять за вживанням розмовних слів і виразів.

2.3 Розуміння особливостей розмовної лексики може сприяти поліпшенню викладання мови, перекладу, міжкультурної комунікації та навіть машинного перекладу, забезпечуючи точніше відображення реального мовного використання.

Таким чином, розмовна лексика є важливим аспектом мовної системи, який варто детально досліджувати в контексті різних лінгвістичних парадигм для глибшого розуміння її структурних і семантичних характеристик.

РОЗДІЛ 3

ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ РОЗМОВНОЇ ЛЕКСИКИ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ НА МАТЕРІАЛІ ПІДКОРПУСІВ OPUS

3.1 Способи пошуку відповідників англійськомовної розмовної лексики в художньому дискурсі у перекладі матеріалів підкорпусів OPUS

Високоякісні мовні ресурси мають важливе значення для розвитку дисципліни обробки природної мови (NLP), що швидко розвивається. Паралельні корпуси, які є наборами речень, вирівняних двома або більше мовами, необхідні для багатомовних дослідницьких проєктів з обробки природної мови (NLP), таких як аналіз настроїв, машинний переклад і міжмовний пошук інформації. У цьому контексті інструментарій корпусу OPUS стає незамінним ресурсом, надаючи широкий набір інструментів і даних, створених спеціально для створення та використання багатомовних паралельних корпусів.

У цьому дослідженні розглядаються особливості інструментарію корпусу OPUS, а також його основні переваги, обчислювальні можливості та загальний вплив на багатомовні дослідження НЛП [37].

Наукові статті дають уявлення про специфічну лексику і стилі написання, що використовуються в різних академічних галузях. Юридичні статті пропонують окремі виклики і перспективи для науковців, які прагнуть дослідити нюанси юридичної мови різними мовами. Крім того, веб-дані, які включають описи продуктів, дискусії на форумах і дописи в соціальних мережах, відображають плинний і неформальний характер онлайн-спілкування. Завдяки різноманітності цих сфер дослідники можуть вивчати, як використання мови відрізняється за різних обставин і стилів спілкування [69].

Інструментарій OPUS пропонує набагато більше, ніж просто легкий доступ до великої кількості паралельних корпусів. Він надає дослідникам

набір інструментів обробки, створених спеціально для модифікації та підготовки цих корпусів до додаткового вивчення. Ці інструменти спрощують дослідницький робочий процес, вирішуючи низку питань, пов'язаних з роботою з паралельними корпусами. Щоб гарантувати узгодженість і якість даних, на ранніх етапах роботи з паралельними корпусами часто необхідні процедури попередньої обробки.

В інструментарії OPUS доступні численні інструменти, які допоможуть виконати цю роботу. Інструментарій полегшує вирівнювання речень, що є важливим кроком у визначенні однозначної кореляції між реченнями в різних мовах. Можливості інструментарію також стосуються токенизації - процесу розбиття тексту на окремі слова або значущі фрагменти. Проблема відбору даних ще більше ускладнюється розміром колекції корпусів OPUS.

Доступ до повного корпусу може не знадобитися дослідникам для вирішення їхніх конкретних дослідницьких питань. Завдяки можливостям фільтрації в інструментарії OPUS дослідники можуть вибирати певні підмножини даних відповідно до низки критеріїв. Такими критеріями можуть бути мовні пари, теми, що цікавлять дослідника, або навіть часові інтервали для діахронічного дослідження мовної еволюції.

Завдяки цій функції фільтрації дослідники можуть виокремлювати сфокусовані набори даних, які відповідають їхнім дослідницьким цілям, що сприяє ефективнішому та цілеспрямованішому дослідженню. У своїй науковій діяльності дослідники часто використовують різноманітні інструменти та процедури НЛП. Інструментарій OPUS визнає важливість сумісності даних між різними версіями програмного забезпечення і платформ. Підтримуючи численні формати, в тому числі добре відомі, він полегшує інтеграцію з поточними робочими процесами NLP і вибраними аналітичними інструментами [68].

Актуальність інструментарію корпусу OPUS виходить за рамки надання інструментів обробки та паралельних корпусів. Завдяки додатковим інструментам, спрямованим на розширення можливостей науковців і

полегшення їхніх досліджень багатомовного НЛП, ініціатива розвиває середовище співпраці. Забезпечення якості паралельних корпусів має вирішальне значення під час роботи з ними. В OPUS доступні інструменти для оцінки якості паралельних корпусів на основі точності вирівнювання та інших факторів. За допомогою цих метрик оцінки дослідники можуть визначити достовірність даних, які вони використовують, і вибрати найкращий корпус для відповіді на свої конкретні дослідницькі питання.

Успіх будь-якого великомасштабного ресурсу НЛП часто залежить від створення живої спільноти, яка співпрацює. Таку спільноту активно розвиває ініціатива OPUS, яка пропонує безліч ресурсів. Дослідники орієнтуються в доступних корпусах і функціях інструментарію за допомогою обширної документації. Оскільки навчальні посібники містять детальні інструкції для конкретних видів діяльності, інструментарій можуть використовувати дослідники з різним рівнем досвіду. Крім того, форуми допомагають користувачам ставити запитання, ділитися найкращими практиками та сприяють постійному розвитку інструментарію. Вони також заохочують обмін знаннями. Така атмосфера співпраці заохочує творчість і гарантує, що інструментарій корпусу OPUS завжди буде корисним у швидкозмінній галузі обробки природної мови.

OPUS - це безкоштовна система з відкритим вихідним кодом, яка постійно оновлюється і містить корпуси текстів від L1 і L2 до L3.Ln з різних онлайн-джерел. Кожен текст трансформується та ранжується за допомогою методології корпусної лінгвістики. Прибравши літери C і R з англійського слова CORPUS, було створено ресурс OPUS. Якщо OPUS налічує понад 90 європейських і неєвропейських мов, то багатомовність є першою особливістю.

Паралелізм - друга, оскільки OPUS має значну кількість паралельних текстових корпусів. Наразі ми працюємо над розробкою унікальних програм обробки для кожної з мов, представлених в OPUS, оскільки корпус є багатомовним і вимагає мовно-специфічної обробки його змісту [53]. Й.

Тідеманн у своїй статті «Паралельні дані, інструменти та інтерфейси в OPUS» повідомляє, що в OPUS налічується понад 3800 мовних пар, що становить понад 40 мільярдів лексем у 2,7 мільярда паралельних одиниць. Важливо також підкреслити, що OPUS є унікальним ресурсом для дослідників усіх напрямків, оскільки він пропонує інструменти для паралельної обробки одномовних даних L1 на додаток до низки методів пошуку даних. Й. Тідеманн підкреслює потенціал OPUS, який полягає в доповненні даних інформацією про залежність. Дослідник переконаний, що для цього варто покладатися на статистичні аналізатори, створені на основі загальнодоступних даних. Для цього відрізки мовлення також мають бути позначені тегами, що вже було зроблено для кількох мов і сегментів корпусу [68].

Ця лінія базуватиметься на раніше досліджених моделях для кількох мов, а також на сучасних інструментах, таких як hunpos і MaltParser. Таким чином, використовуючи понад 3800 мовних пар, багатомовні та паралельні ресурси OPUS можуть гарантувати ефективність впровадження ПІВ. Пошук відповідників англійськомовної розмовної лексики в художньому дискурсі при перекладі матеріалів підкорпусів OPUS (Open Parallel Corpus) вимагає використання різноманітних методів і підходів. Нижче наведено кілька основних способів, які можуть бути корисними для перекладачів:

1. Корпусний аналіз.

Корпусний аналіз дозволяє досліджувати великі обсяги текстів для виявлення патернів і частотності використання певних виразів. Наприклад, для виявлення частотності використання розмовної лексики і її відповідників в перекладених текстах. А також для пошуку специфічних слів або фраз у підкорпусах, щоб побачити їх контексти і переклади.

Паралельний корпусний інструментарій – база даних із набором текстів L1 і L2, де міститься значна кількість текстів різних дискурсів, проблематики, тематики. Окрім цього, увагу звернено на корпусний інструментарій OPUS як один із видів перекладацької пам'яті, що забезпечує

ефективність процесу інтелектуального перекладу і на сьогодні є безкоштовною корпусною системою у відкритому доступі, яка містить корпуси текстів від L1 і L2 до L3... Ln із різних інтернет-ресурсів і постійно поповнюється. Апробовані ресурсні можливості корпусного інструмента OPUS засвідчили свою ефективність у процесі верифікації одно-, дво- і трикомпонентних лексичних конструктів L2 на прикладі фрагментів тексту L1 і L2, що належить до художньої літератури.

2. Паралельні корпорації

Паралельні корпорації, такі як OPUS, містять тексти оригіналу і їх переклади, що дозволяє безпосередньо порівнювати англійську розмовну лексику з її відповідниками в іншій мові. Величезний масив паралельних корпусів, які складають інструментарій корпусу OPUS, є його головною перевагою. Кожне речення в одній мові має відповідне речення в іншій мові, і ці корпуси містять велику кількість вирівняних текстових даних. За допомогою цієї структури дослідники можуть зрозуміти і оцінити відповідне висловлювання іншою мовою, використовуючи переваги однієї мови (наприклад, багаті анотації). Дві основні складові колекції OPUS - це те, що надає їй цінності: Багатомовність: OPUS має вражаюче широке мовне охоплення, на відміну від деяких порівнянних ресурсів, які зосереджені переважно на основних європейських мовах. Колекція включає мови, якими зазвичай розмовляють, що робить її придатною для науковців, які проводять дослідження в галузі НЛП з домінуючими мовами. Крім того, розширюючи сферу свого охоплення до значної кількості мов з меншою кількістю ресурсів, OPUS сприяє створенню додатків НЛП для різних мовних груп, а також дослідженню лінгвістичних явищ, яким приділялося менше уваги. Різноманітність доменів: Сила колекції OPUS виходить за межі її лінгвістичної широти. Оскільки корпуси охоплюють широкий спектр тем, дослідники можуть налаштувати свій аналіз так, щоб зосередитися на певних сферах, які їх цікавлять.

3. Контекстуальний аналіз

Контекстуальний аналіз OPUS (Open Parallel Corpus) представляє собою інструмент для дослідження багатомовних текстових корпусів. OPUS – це велика колекція текстових корпусів, що охоплює багато мов і використовуються для машинного перекладу, лінгвістичних досліджень і розвитку штучного інтелекту. Цей інструмент дозволяє аналізувати тексти в різних мовах, що допомагає зрозуміти контексти використання слів, виразів і граматичних структур [73].

Контекстний аналіз Opus забезпечує глибокий контекстний аналіз, враховуючи організаційний вплив і перспективу застосування для ефективного визначення пріоритетів уразливостей. Ця здатність має вирішальне значення для забезпечення пом'якшення на основі фактичного ризику, а не лише технічної серйозності.

Важливо враховувати контекст, у якому використовується розмовна лексика, оскільки вона може мати різні відповідники залежно від ситуації. До прикладу, аналіз контексту використання фрази "gonna" в художньому дискурсі і пошук її відповідників в українських перекладах; оцінка впливу контексту на вибір відповідників, таких як "збираюся" або "буду".

4. Використання глосаріїв і словників.

Існують спеціалізовані глосарії і словники розмовної лексики, які можуть допомогти в пошуку відповідників.

5. Стилiстичний аналіз

Стилiстичний аналіз допомагає зрозуміти, як саме використовується розмовна лексика для створення певного ефекту, і як цей ефект можна відтворити в перекладі.

6. Модель перекладу

Розробка моделей перекладу для автоматизованих систем, які здатні враховувати специфіку розмовної лексики. Наприклад, використання машинного навчання для створення моделей, які можуть перекладати розмовну лексику з високою точністю, враховуючи контекст і стилістику.

7. Зворотний переклад. Метод зворотного перекладу допомагає перевірити адекватність відповідників, перекладаючи їх назад на англійську і порівнюючи з оригіналом.

Використання цих методів допоможе перекладачам знайти адекватні відповідники англійськомовної розмовної лексики в художньому дискурсі, забезпечуючи точність і відповідність перекладу.

3.2 Перекладацькі трансформації при відтворенні англійськомовної розмовної лексики в художньому дискурсі

При відтворенні англійськомовної розмовної лексики використовуються традиційні трансформації: лексичні, граматичні, лексико-граматичні.

Так як ми аналізували способи перекладу розмовної лексики, то можна було передбачити, що лексичних трансформацій буде найбільше. Це і підтвердили результати дослідження, вони становлять 52% зі 100 проаналізованих прикладів. Лексико-граматичних було виявлено 38%, а граматичні складають 10%

Найпоширеніші лексичні трансформації поділяються на семантичні та формальні. **Лексико-семантичні трансформації** становлять найбільшу частину всіх визначених трансформацій, їх показник становить 49%. Серед них 17 приклади **модуляції**. Вона є однією з 3 найвживаніших трансформацій згідно нашого дослідження.

Ця трансформація використовувалася здебільшого для перекладу дієслівних словосполучень. Модуляцію також називають смисловим або логічним розвитком. Це заміна слова або фрази мови оригіналу на елемент мови перекладу, який логічно пов'язаний з вихідним елементом. Модуляція передбачає різноманітні метафоричні та метонімічні зміни, коли частина змісту поняття входить у зміст іншого поняття. При застосуванні модуляції до перекладу дієслівних комбінацій можна встановити чіткі взаємозв'язки між процесами, причинами та результатами. Наступні приклади це яскраво демонструють:

(13) They give guys the ax quite frequently at Pencey.

У Пенсі хлопці вилітають частенько.

“Give somebody the ax” має значення “звільняти з роботи” або відповідно якщо в розмовному стилі, то можна сказати, що “виганяти звідкись”. І це є причиною. В перекладі ми ж бачимо результат “вилітають”. В українській ми частіше наголошуємо на вині того, кого “вигнали”, а не на тому, хто це зробив, тому переклад цілком логічний і природній для цільової аудиторії.

(19) After supper she got out her book and learned me about Moses and the Bulrushers, and I was in a sweat to find out all about him; but by and by she let it out that Moses had been dead a considerable long time; so then I didn't care no more about him, because I don't take no stock in dead people.

По вечері вона діставала свою книжку і давай читати про Мойсея та про те, як його знайшли в очеретах, і мені страх як кортіло довідатися, що з ним скоїлось, аж тут — на тобі! — з'ясувалося, що той Мойсей бозна-коли дуба врїзав; тоді я зовсім покинув слухати про те, — на біса мені здалися мерці!

“To be in sweat” означає “нервувати, хвилюватись” і текст перекладу “страх як кортіло” є причиною цього. Коли ми хочемо щось дізнатись, то це може проявлятися і захопленням, і власне переживаннями. Тому тут є формула “результат – причина”. Як би спробували перекласти калькою, наприклад, “він аж пітнів, щоб дізнатися”, то ми б спотворили значення, адже в наших фразеологізмах ми пов'язуємо піт скоріше з важкою працею, тож ми не можемо обрати відповідний еквівалент зі сталих виразів.

(41) I could puke every time I hear it.

З душі верне, коли чую таке.

“Puke” буквально можна перекласти як “блювати”, тому український переклад “з душі верне” є ніби причиною або початком англійського варіанту.

(43) I wished to hell he'd stop calling me "boy" all the time.

Оте його "хлопчику" та "хлопчику" вже сиділо у мене в печінках.

Коли ми хочемо, щоб щось закінчилось і кажемо “wish to hell” це є результатом того, що щось “сидить в печінках”, тож це підходить під визначення модуляції.

(47) What really knocks me out is a book that...

Те оповідання мене просто вбило.

Тут модуляція проявляється таким чином, що “knocks someone out”, що означає “вдарити когось до втрати свідомості” і це є причиною, а в українському варіанті ми маємо “вбило”, тобто результат. В цьому і помітно логічний розвиток при перекладі. Інші відповідники, які можна було б підібрати були б більш фразеологічні і значно довші, ніж оригінал, що зробило б це речення складним для читання, а це невластиво розмовному стилю.

(20) She worked me middling hard for about an hour, and then the widow made her ease up.

Вона мордувала мене цілісіньку годину, аж урешті вдова звеліла їй відчититися від мене.

“Work somebody” використовується зокрема, коли кажемо, що хтось змушує когось працювати задля власних інтересів. А для мовця це, зрозуміло з контексту, є неприємним процесом, тож якщо причина є в змушуванні до певної діяльності, то в результаті це “мордування”. Воно має досить негативне значення і вживається для опису дій, які спричиняють тривалі муки, дискомфорт або сильний біль. В даному випадку ми описуємо дискомфорт, тож це гарний вибір.

Один з викликів при перекладі, особливо розмовної лексики, полягає у виборі еквівалентів, які найкраще передають зміст та тон оригіналу, тому ми часто обираємо підходящий з синонімічного ряду і застосовуємо **диференціацію**. При перекладі розмовної лексики важливо враховувати культурні нюанси, стилістику, та характер стосунків між співрозмовниками.

Крім того, вибір конкретного еквіваленту може залежати від регіональних особливостей, жаргону або рівня формальності.

В проаналізованому матеріалі ми можемо помітити 14 прикладів диференціації. Це перетворення включає заміну елемента мови оригіналу на один із його словникових еквівалентів і використовується для передачі точного значення слова відповідно до контексту та для того, щоб зробити його відповідним для мови перекладу. У нашому випадку важливо підібрати найбільш відповідний словниковий відповідник, щоб він природно звучав українською мовою.

(14) The more expensive a school is, the more crooks it has.

Чим дорожча школа, тим більше в ній злодюг.

“Crooks” це нечесні люди або злочинці, тож переклад “злодюги” як один зі словникових відповідників добре передає значення і залишається в межах розмовного дискурсу, не переходячи в юридичний. Переклад не має ні вужчого, ні ширшого значення, тому це саме диференціація.

(21) My marriage had drifted us away from each other.

Моє весілля розвело нас у різні боки.

“Drift away” можна перекласти цілим синонімічним рядом, наприклад віддаляти, розлучати, роз’єднувати, розводити та іншими словами. Тож коли ми вибираємо переклад “розвело нас в різні боки” це є диференціація з додаванням.

(56) What was all that idiocy about?

І навіщо була уся ця дурня?

“Idiocy” має багато синонімів в англійській мові і так само багато українських синонімів можна підібрати, щоб перекласти, наприклад, “дурня”, “дурість”, “безглуздя”, “ідіотизм”, “тупість”, “нісенітниця”, “недоумство”. Отже, коли ми обираємо “дурість” це і є диференціація. Тут немає вужчого чи ширшого значення, воно таке ж, просто одне з синонімів.

Щодо **конкретизації**, то в проаналізованому матеріалі ми бачимо 11 прикладів. При цій трансформації ми передаємо фразу з ширшим значенням

фразою з вужчим значенням. В багатьох випадках вона застосовується, коли потрібно надати сленговим звертанням гендерної конкретики, оскільки в українській мові присутні роди, які активно застосовуються, на відміну від англійської

(84) *I'm going out with my bae tonight*

Я сьогодні зустрічаюся з дівчиною.

“Bae” позначає хлопця або дівчину, з якими є романтичні стосунки. В українській мові немає гендерно нейтрально нейтрального слова для позначення цього, тож єдиний варіант це конкретизувати.

В наступному ж прикладі є опція перекласти “kid”, як “дитина” а також як “хлопчик” і “дівчинка”. В даному випадку конкретизація є не вимушеною, а просто обраною.

(86) *I saw a kid playing in the park.*

Я побачив хлопчика, що грався в парку.

Також можемо побачити приклади конкретизації, коли вона застосовується при перекладі інших фраз" щоб надати природності звучання в українській мові

(18) *But Tom Sawyer he hunted me up and said he was going to start a band of robbers, and I might join if I would go back to the widow and be respectable.*

Але Том Сойєр вислідив мене і сказав, що набирає ватагу розбійників; він пообіцяв і мене прийняти, якщо я повернуся до вдови і надалі поводитимуся пристойно.

“Hunt someone up” може мати різні переклади, але в українській мові для всіх них характерні уточнення, тобто це може бути “шукати”, “знайти”, “вислідити”, “зловити”, і в нас саме такий приклад.

(74) *About the boozehound running around the house naked, with Jane around.*

Але при мені він тільки те й робив, що жлуктив віскі та слухав по радіо всі підряд оті ідіотські детективчики. І ганяв по всьому дому голяка. При Джейн, і взагалі.

В даному випадку використана конкретизація, адже “boozehound” це людина, яка зловживає алкоголем і тут крім зміни частини мови ще є уточнення, який саме алкоголь.

Серед обраних прикладів 7 разів був використаний прийом **генералізації**, це менше, ніж прикладів конкретизації. При генералізації перетворенні лексеми мови оригіналу з вузьким семантичним значенням на лексеми мови перекладу з ширшим. Це зазвичай викликано бажанням адаптувати текст для ширшої аудиторії або уникнути неправильного розуміння. Серед прикладів цієї трансформації можна виділити наступні:

(79) *What a racket.*

От дурисвітство!

“Дурисвітство” це дуже широке поняття, яке вміщує в себе і racket “нечесний нелегальний спосіб отримувати гроші” та інші речі. Тож це яскравий приклад генералізації, яка потрібна в цій ситуації.

(40) *It's a phony.*

Ідіотизм.

Сленгове “phony” може означати “не щира і не чесна людина” або “несправжня річ” – це достатньо вузьке поняття, тож “ідіотизм” це є генералізація, бо воно вміщує в себе багато таких понять.

Формальні лексичні трансформації складають меншу частку, ніж семантичні – всього 3% від загальної кількості трансформацій. Вони полягають у відтворенні українською мовою за допомогою транскрибування, транслітерації, калькування.

В 2 прикладах ми можемо спостеріати **транскрибування**, яке передбачає передачу звучання слів мови оригіналу засобами мови перекладу. Вигуки часом передаються схожими за звучанням словами мови перекладу, з невеликими видозмінами, наприклад:

(36) *So you're leaving us, eh?*

— То, значить, покидаєш нас, *еґе?*

Також запозичений сленг дуже часто транскрибується, щоб зберегти звучання, оскільки інші способи перекладу будуть тут не органічні. Приклад такого перекладу є серед обраних нами з текстів корпусів:

(94) *It's OK. I gotit*

Все о'кей. Я сама підніму.

Калькування передбачає дослівний переклад частин слова або виразу. Ми запозичуємо з іноземної мови той чи інший вираз і буквально перекладаємо елементи, які її складають. Ось яскравий приклад який це ілюструє, він був 1 серед прикладів інших трансформацій:

(33) *It got on your nerves sometimes.*

Часом це аж на нерви діяло.

Транслітерація полягає у передачі написання слова з однієї мови в іншу, використовуючи відповідні букви алфавіту цільової мови перекладу. Транслітерація не характерна при перекладі розмовної лексики. В обраних прикладах її не виявлено. Вона є органічною в деяких запозичених словах та неологізмах, але це здебільшого там вимова збігається з написанням, тож це в першій мірі є таке транскрипцією. У підсумку ми визначили, що для розмовного дискурсу більше характерне відторення звучання слів, а не їх буквального написання.

Лексико-граматичні трансформації посідають друге місце за кількістю прикладів серед 100 проаналізованих, їхня частка складає 38%. До цієї групи трансформацій належать антонімічний переклад, компенсація та цілісне перетворення.

Цілісне перетворення і компенсація займають однакову частку, серед проаналізованого матеріалу знайдено по 17 прикладів кожної з них. Разом з модуляцією з попереднього блоку вони виявились найпопулярнішими трансформаціями

Цілісне перетворення — це перебудова внутрішньої форми фрази чи речення, що означає, що форма змінюється настільки, що важко простежити видимі структурні зв'язки між текстами оригіналу та перекладу. Однак

логіко-сміслові зв'язки не зникають. Ця трансформація часто використовується для перекладу розмовної лексики в художній літературі, щоб зберегти сенс, але змінити та локалізувати фразу чи речення, щоб читач визнав їх відповідними українській мові. Важливо, щоб речення з розмовною лексикою звучали природно, тому цілісне перетворення - це найкраще рішення для наступних прикладів:

(51) *"Well then," said his new friend, "help yourself."*

- *От і чудово, - сказав новий друг нашого героя. - Тоді пригощайтесь.*

«Пригощайтесь» — це єдиний логічний і правильний переклад, який відповідає контексту, оскільки буквальне «допоможіть собі» має інше значення, яке не варто використовувати для відтворення адекватного діалогу між персонажами. Тож це речення перекладене шляхом цілісного перетворення і це виправдане рішення.

(53) *"Now, get along with you," she said softly, and looked at him, half regretfully, with eyes as violet as the cirrus clouds, high in the dawn sky.*

- *Що ж, тримайся, - тихо сказала дівчина, з легким жалем глянувши на нього своїми прекрасними очима - фіалковими, наче перисті хмари високо у світанковому небі.*

"Now, get along with you" було сказано, щоб висловити розуміння та підтримку, тому це не вдалий варіант передавати це як *"А тепер ладь з тобою"*, нам потрібно те, що українці традиційно говорять у таких ситуаціях, наприклад *"що ж, тримайся"*. Це хороший приклад цілісного перетворення, коли ми змінюємо структуру і слова, але зберігаємо зміст.

(49) *"Oh, my!"*

Ой, лишенько!

"Oh, my!" це традиційний англійський вислів, який використовується для демонстрації здивування або задоволення, в нашому випадку мається на увазі сюрприз. Тому потрібно передавати його традиційним для таких випадків українським словосполученням, наприклад, "о Боже", "ой", або "ой, лишенько", а не використовуючи дослівний переклад "о, мій".

(55) *"I've half a mind," he said, "to push the old bastard's corpse out of the window."*

- *В глибині душі, - пробурмотів він, - мені хочеться викинути труп старого покидька у вікно! І навіщо була уся ця дурня?*

В українській мові ми не маємо прямого відповідника для "I've half a mind" і не можемо сказати "я маю половину мозку". Переклад слід починати з пошуку його значення та спроб передати його. Значення цієї фрази - «хочеться щось робити, але я, напевно, цього не зроблю». Найближчий український відповідник "у глибині душі" і є прикладом цілісного перетворення.

(60) *"Hello?" said Tristran.*

- *Хто тут?* - гукнув Трістран.

Зазвичай, коли англомовні люди заходять у будь-яку невідому будівлю, вони намагаються з'ясувати, чи є хтось там, тож кажуть "Hello?". У цій же ситуації українці зазвичай говорять "тут хтось є?" або "хто тут?". Тому ми не можемо використовувати кальку; нам потрібно застосувати цілісне перетворення.

(64) *"Here you go," he said, passing the star the other end of the chain that had bound her.*

- *Ну от,* - сказав Трістран, подаючи зірці вільний кінець ланцюга, що тримав її у полоні.

"Here you go" — ще одна специфічна фраза для англійської мови, еквівалент в українській — "ось", "ну от", "ну ось", тому що нам потрібно передати значення того, що ми комусь щось даємо. Єдиною прийнятною трансформацією у цьому випадку є цілісне перетворення.

(62) *"There you go," he said to the bird. "Go home."*

- *Готово,* - нарешті сказав він. - *Лети додому.*

В "there you go" також є традиційний український повністю перебудований, але точний відповідник "готово", тому інші варіанти зазвичай не розглядаються.

(61) *"You are welcome," said the star.*

- *Будь ласка, - відповіла зірка.*

Так само в даному випадку сенс важливіший за форму, тому ми змінюємо останнє. Оскільки персонаж відповідає на фразу «дякую», потрібна відповідна відповідь, звичайна для української розмови.

(63) *"Look at you," she said.*

- *Це ж треба, - сказала вона*

Цей приклад з проаналізованого матеріалу, дещо відрізняється від попередніх, оскільки це не традиційне усталене словосполучення, тут ми бачимо ситуативну трансформацію, яка використовується для передачі значення.

Компенсація - це спосіб перекладу, коли слово або фраза опускається або замінюється іншою, хоча початкове значення зберігається, оскільки ми компенсуємо втрати різними засобами в різних частинах висловлювання.

Ця трансформація є надзвичайною важливою для перекладу художньої літератури, оскільки цей дискурс містить багато ідіом, сленгу, лайки та інших варіантів розмовної лексики, і деякі з них не можна перекласти іншими способами. Однак ми можемо компенсувати втрати іншими сталими фразами або в інших місцях в реченні або в тексті. Наприклад,

(19) *"Ah," said Tristran. (S: 33)*

Трістран зітхнув. (ЗП: 46)

Here the omission of the exclamation and direct speech does not influence the meaning because there is a relative verb "зітхнув", which conveys the same meaning.

Тут вилучення вигуку не впливає на зміст, оскільки є відповідне дієслово «зітхнув», яке передає те саме значення.

(8) *He's got a lot of dough, now*

Тепер грошей у нього як полови.

"Dough" (дослівно "тісто") належить до сленгу і використовується як неформальне слово для позначення грошей. Тобто фраза означає, що у нього

тепер багато грошей. Але при перекладі використано нейтральне слово “гроші”, яке не передає відтінок неформальності, тож далі додана фраз “як полови”, щоб компенсувати цю втрату експресивності при перекладі. Український переклад "грошей у нього як полови" є фразеологізмом, який також передає ідею великої кількості чогось (в даному випадку — грошей). Полова — це легка частина зерна, яка залишається після обмолоту, і фраза означає, що цієї речі так багато, що вона втрачає цінність або поширена, як сміття. Цей переклад добре зберігає суть оригіналу, додаючи йому виразного національного колориту та відповідного образного порівняння.

(67) *"Where the hellja get that hat?" he said.*

— *Де ти доп'яв оцю ідіотську шапку? — питає.*

"Where the hell" — це розмовний вираз, що використовується для вираження подиву або роздратування. Переклад міг би бути "де, чорт забирай", але в даному контексті воно звучить не надто звично, бо наряд чи хтось з українців висловив так здивування через шапку. Ми схильні описувати такі речі прикметниками, тож додавання слова “ідіотська” звучить краще. Але щоб остаточно компенсувати втрату при перекладі використано дієслово "доп'яв", яке має розмовну і емоційно насичену конотацію, і означає "де ти дістав" або "де ти взяв".

В наступних прикладах англійські розмовні фрази замінені на сталі українські фрази, здебільшого фразеологізми:

(11) *Very big deal*

Велике цабе!

Фраза "Very big deal" означає щось надзвичайно важливе або значиме. Але в певних ситуаціях вона може бути сказана іронічно або саркастично, щоб висміяти надмірну увагу до чогось неважливого. В даному прикладі так і є. "Велике цабе" має схожу іронічну конотацію і використовується для того, щоб підкреслити зневагу чи недооцінювання чогось або когось, хто вважає себе значущим. Тож цей варіант був обраний, щоб передати той самий саркастичний або зневажливий відтінок, який присутній в оригінальній фразі.

(38) *Game, my ass*

Гра, трясця вашій мамі!

Фраза "my ass" у розмовній англійській мові використовується для вираження скепсису, зневаги або сумнівів, коли мовець хоче підкреслити, що те, про що йдеться, не відповідає дійсності або є абсурдним. Буквальний переклад був би занадто грубим і не зовсім природним для української мови. Натомість "трясця вашій мамі" — це український фразеологізм, який також є емоційно забарвленим, виражає сильне роздратування та невдоволення, що добре передає тон оригіналу і компенсує втрати при перекладі.

(57) *"I damned well hope so," said the late eighty-first master of Stormhold to his four dead sons.*

- *Хай йому грець, я на нього розраховую,* - сказав мертвим синам покійний вісімдесят перший лорд Штормгольда.

Компенсація тут використовується для адаптації емоційного вислову для українського читача. "Damned" це специфічне слово, яке неможливо перекласти дослівно, тому національно-забарвлене словосполучення «хай йому грець» було обрано, щоб компенсувати втрату. І оригінал і переклад тепер мають фрази, які підсилюють сказану репліку.

(68) *I call people a "prince" quite often when I'm horsing around.*

Я часто називаю людей принцями, коли клею дурня.

"When I'm horsing around" — цей вираз в англійській мові означає "коли я жартую" або "коли я дурію". Переклад "коли клею дурня" передає той самий смисл, що підкреслює легкість і жартівливість ситуації. І так як це переклад фразеологізмом без повної перебудови речення, використання ширшого або вузкого значення, словникового відповідника, і це також не логічний розвиток цієї фрази, тож визначаємо це як компенсацію. Загалом, український варіант зберігає емоційну легкість та невимушеність оригіналу, роблячи його природним і зрозумілим для українського читача. Використання слова "клею дурня" додає розмовний, неформальний відтінок, що ідеально підходить до контексту.

Антонімічний переклад менш популярний, ніж попередні лексико-граматичні трансформації, він був помічений у 4 прикладах.

Це трансформація, при якій позитивна форма в оригіналі замінюється негативною формою в перекладі або негативна форма в оригіналі замінюється позитивною у перекладі. У цьому процесі також відбувається заміна лексичної одиниці мови оригіналу відповідною одиницею в перекладі з протилежним значенням. У випадках англоукраїнських перекладів ця форма трансформації часто використовується, особливо тоді, коли в оригіналі негативна форма поєднується із словом з негативним префіксом. Застосування антонімічного перекладу стає необхідним у тих випадках, коли потрібно здійснити комплексну лексико-граматичну заміну певного речення для надання перекладу більшої естетичності.

Раніше існувало упередження, яке і досі не зникло повністю, що українська мова і тексти мають бути на високому рівні, презентабельні, піднесені, за які не соромно. Але це не завжди передає такий самий емоційний відтінок і у випадку з розмовною лексикою це працює так, що часто фрази в перекладі стають м'якшими і пристойнішими, ніж вони були в оригіналі. Зараз ситуація потрохи змінюється і з'являються більш відповідні переклади розмовної лексики, які спершу навіть трохи дивують читацьку аудиторію. Але з точки зору перекладу це цікава зміна, бо стає менше адаптацій там, де вони не потрібні, стає менший розрив між текстами з розмовною лексикою і справжньою розмовною лексикою, якою говорять на вулицях.

Саме антонімічний переклад застосовується у випадках, коли перекладач або перекладачка робить вибір зробити текст хоч і не офіційним, але не таким грубим і нецензурним, як оригінал. Наступні приклади це підтверджують:

(44) *I'm a moron.*

Я на розум небагатий.

“Могоп” можна перекласти як “ідіот”, “дурень”, “дурник”, “дурко”, “тупий”. Тоді це буде еквівалентний переклад, але якщо є рішення зробити текст м’якшим і пристойнішим, тоді потрібно використовувати антонімічний переклад тобто до фраз, які означають розумну людину додати заперечну частинку. У всіх людей є схильність звертати увагу не на заперечну частинку, а на те, що йде після неї, тож таким чином це виходить мнш образливо. І також якщо “на розум не багатий”, то це може бути до різної міри, а в оригіналі ми чітко розуміємо, що дуже “не багатий”. Можемо зробити висновок, що цей переклад хоч і не є повністю еквівалентним, він є адекватний з огляду на стиль всього перекладеного тексту і згідно з перекладацьким вибором.

(39) I don't give a damn, except that I get bored sometimes when people tell me to act my age.

Мені на це, певна річ, начхати, та коли хто-небудь береться мене повчати — мовляв, пора вже тобі поводитись як належить і т. ін.,— на душі стає сумно-сумно.

В українській мові немає розмовної фрази, яка б була теж заперечною і при тому ж передавала той самий емоційний зміст. Якщо ми перекладемо як “мене це не турбує” або “я не реагую на це” то це буде достатньо нейтральний і літературний варіант. Проте, якщо у нас є damn у англійському варіанті, тоді “начхати”, що є розмовним і достатньо близьким до ориганалу. Обидві виражають байдужість або повну відсутність інтересу до чогось. Однак є деякі відмінності в ступені емоційності "I don't give a damn" є більш емоційно забарвленою і в деяких контекстах сприймається як груба чи неформальна, хоча й не надто різка. "Мені начхати" також не є офіційним висловом і має певний відтінок недбалості, але може звучати трохи м’якше в порівнянні з англійським варіантом.

(16) You don't know about me without you have read a book by the name of The Adventures of Tom Sawyer; but that ain't no matter.

Ви нічогосінько про мене не знаєте, коли не прочитали книжки, що називається "Пригоди Тома Сойєра"; а втім — дарма.

В англійському варіанті є подвійне заперечення, що не є граматично правильним, але вживаним в розмовному дискурсі. При перекладі дотримано норм української мови, що не робить це варіант неправильним, адже складно підібрати еквівалентну фразу з помилкою, але все ж не до кінця відповідний. З іншого боку зміна заперечної фрази на стверджувальну не робить речення довшим за оригінал і його також легко прочитати, вимовляється досить природньо.

В проаналізованих вище прикладах англійські заперечні фрази перетворюються на ствердні українські, що є частіше, але бувають і випадки, коли відбувається навпаки.

Граматичні трансформації демонструють, як розмовне мовлення може змінювати граматичні структури та лексику для створення більш невимушеного або зрозумілого стилю спілкування. Розмовна лексика часто є менш формальною та більш спрощеною, що дозволяє швидко передавати інформацію в невимушеній обстановці. Серед проаналізованого матеріалу є 10% цих трансформацій.

До граматичних перекладацьких трансформацій, що використовуються під час відтворення англійської розмовної лексики українською мовою, належать, морфологічна заміна, інкрустація, додавання, вилучення, транспозиція

У проаналізованому матеріалі виявлено 6 прикладів граматичних замін, а саме **морфологічної заміни**. **Синтаксична заміна** не характерна для перекладу розмовної лексики, адже якщо фраза, яку перекладаємо не є повноцінним реченням, то нам не потрібно розділяти її або змінювати комунікативний тип. А якщо ж це повноцінне речення, яке складається з розмовної лексики, то там більш характерне цілісне перетворення.

Морфологічна заміна – це зміна частини мови. Ця трансформація використовується через традиційні словосполучення в українській мові, які за частинами мови не збігаються з англійськими.

Розглянемо обрані приклади:

(66) *"You're nuts. I swear to God," Ackley said*

— *Псих! — кидає Еклі.— їй-богу, псих!*

“Nuts” може перекладатися як “божевільний”, “шалений”, “ненормальний”, але всі ці прикметники достатньо довгі і не будуть занадто відрізнятися по своїй формі та експресивності. І інших контекстах могло б бути по-іншому, але тут найкращий варіант це передати прикметник іменником “псих”.

(85) *The party last night was lit!*

Учорашня вечірка була просто бомба!

Сленгове слово “lit” можна інтерпретувати як “захопливий”, “чудовий”, і тут є не один варіант перекладу. Можна також компенсувати цю частинку речення, застосовуючи прикметник, але також цікаво виходить, якщо застосований іменник. В даному випадку це не робить речення довшим візуально, що є плюсом при перекладі, і також звучить дуже природньо для розмовного стилю діалогу або опису в художньому творі.

(93) *He's played a blinder in every game so far this season.*

Він блискуче відіграв кожен матч цього сезону.

В цьому прикладі така ж логіка: для збереження довжини речення і передачі змісту і емоційного відтінку захоплення “a blinder” передано як “блискуче” застосовуючи перехід від іменника до прикметника, тобто навпаки, як в попередньому прикладі.

Додавання було використане в 2 прикладах з усіх проаналізованих. Воно використовується для компенсації семантичних або граматичних втрат.

(12) *They kicked me out.*

Мене ж виперли зі школи.

“Kick out” може стосуватися ситуацій, коли виганяють з компанії, з роботи, виселяють з приміщення, покидають. В даному випадку йдеться про те, що персонажа вигнали зі школи, тому це і додається як уточнення.

(80) *It was supposed to be a comedy, with Cary Grant in it, and all that crap.*

Здається, то була якась комедія з участю Кері Гранта і взагалі з усією отою їхньою мурою.

В цьому прикладі додано “взагалі” та “їхньою” для кращої зв’язності речення.

Проаналізовані приклади показали, що додавання часто йде в поєднанні з іншими більш помітними трансформаціями, як-от компенсація, диференціація чи модуляція, використання самої її в реченні часто є опційним за вибором того, хто перекладає. В більшості випадків застосовується не тому, що інших варіантів немає, а для того, щоб речення краще звучало українською.

Вилучення - це протилежна додаванню трансформація, яка використовується з метою уникнення надлишкової інформації. В обраному матеріалі є 1 приклад цієї трансформації.

Якщо використовувати дослівний переклад деяких англійських фраз, то українські варіанти виглядатимуть тавтологією і, як наслідок, не відповідатимуть вимогам розмовного стилю. Також трапляються випадки, коли немає відповідного фразеологізма в українській мові, який буде передавати той самий сенс і також немає потреби компенсувати те, що втрачається при перекладі, бо нічого або майже нічого не втрачається. Важливо, щоб речення з звучали природно для мови перекладу, тому в деяких випадках ми не можемо уникнути вилучення. Серед наших прикладів є один приклад цього перетворення:

(25) *I shall drop you a line to let you know how we progress.*

Тоді я даватиму вам знати, як просувається справа.

Вилучення “drop somebody a line” в українському перекладі можна пояснити тим, що немає фразеологізма, яким можна було б це замінити, але і без цього речення не втрачає свого сенсу, оскільки там є ще “let you know” – “даватиму знати”, тож вибір цієї трансформації цілком виправданий

Транспозиція була застосована в 1 з прикладів. Це зміна порядку слів у фразях і реченнях, часто зумовлена структурними відмінностями у вираженні теми й реми в різних мовах. Якщо говорити про розмовну лексику, то фрази, які є звертаннями в українській мові частіше ставляться на початку речення, а в англійській – у кінці, тому така трансформація актуальна в наступному прикладі:

(50) *"Why, whatever has he done to you, my sweet?" she asked, and mopped the mud from his face with her apron and called him all manner of endearments*

– Любий мій, що він з тобою зробив? - розпитувала вона, стираючи краєм фартуха бруд з обличчя коханого і називаючи його всіма можливими іменами.

3.3 Кількісне обчислення результатів дослідження розмовної лексики в художньому дискурсі

Тож проведене дослідження демонструє застосування наступних перекладацьких трансформацій при відтворенні розмовної лексики, що використовується в англійськомовному художньому дискурсі, українською мовою користуючись підкорпусом OPUS. (Таблиця 3.1.)

Таблиця 3.1

Засоби відтворення розмовної лексики англійськомовного художнього дискурсу в українськомовних перекладах

Трансформації	Кількість одиниць	Частка від загальної кількості
Лексичні	59	3%
модуляція	17	17%

диференціація	14	14%
конкретизація	11	11%
генералізація	7	7%
транскрипція	2	2%
калькування	1	1%
транслітерація	0	0%
Лексико-граматичні	38	38%
цілісне перетворення	17	17%
компенсація	17	17%
антонімічний переклад	4	4%
Граматичні	10	10%
морфологічна заміна	6	6%
додавання	2	2%
вилучення	1	1%
транспозиція	1	1%
інкрустація	0	0%
Загалом	100	100%

Таким чином, дослідження демонструє, що одиниці розмовної лексики англійськомовного дискурсу у переважній більшості випадків відтворюється в українськомовних перекладах із застосуванням лексичних перекладацьких трансформацій (52%). Досить часто також використовуються лексико-граматичні трансформації (38%), рідше – граматичні (10%). Ключовими при відтворенні розмовної лексики англійськомовного художнього дискурсу в українськомовних перекладах є такі трансформації, як цілісне перетворення (17%), модуляція, компенсація (17%), диференціація (14%).

Роль цілісного перетворення визначається образністю та частковою безеквівалентністю розмовної лексики та потребою зробити речення з нею

легкими для читання та звичними для цільової аудиторії. Тож відповідно така велика частка була виявлена при аналізі.

Часте використання модуляції зумовлене необхідністю адаптувати в основному дієслівні фрази, з якими можна зробити перетворення такими способами як “причина – результат”, “результат – причина” і також ще можуть бути такі перетворення з “процесом”. І той переклад, який ми отримуємо в наслідок такого логічного розвитку буде звичний для українського читача.

Компенсація дозволяє уникнути втрат при перекладі і передати такий же емоційний відтінок, попри те, що може виглядати, як фрази в різних частинах речення, а не одне слово. Також вона потрібна для перекладу національно забарвленої лексики і традиційних сталих фраз, коли немає прямих словникових відповідників, не спрацює перетворення “причина-процес-результат” і немає потреби в цілісному перетворенні.

Диференціація зумовлена великою кількістю словникових відповідників та синонімів, як в англійській, так і в українській мовах.

Висновки до розділу 3

Дослідження способів відтворення англомовної розмовної лексики в художньому дискурсі на основі матеріалів підкорпусів OPUS показує, що переклад таких одиниць українською мовою здійснюється переважно за допомогою лексичних трансформацій, які становлять 52% від загальної кількості. Така висока частка пояснюється тим, що лексичні трансформації, зокрема модуляція, диференціація та конкретизація, дозволяють зберегти значення оригіналу, водночас адаптуючи його до лексичних і культурних особливостей української мови. Модуляція, наприклад, часто використовується для перекладу дієслівних фраз, дозволяючи реалізувати логічний розвиток «причина – результат» або навпаки. Це дає змогу перекладачу передати значення фраз, які інакше було б складно передати

дослівно, забезпечуючи при цьому природність і зрозумілість для української аудиторії.

Диференціація, яка становить 14% від загальної кількості трансформацій, також є частою через наявність широкого спектру словникових відповідників в українській мові. Англійська розмовна лексика часто насичена неформальними виразами, сленгом та фразеологізмами, які мають безліч варіантів перекладу. Вибір відповідного синоніма або фрази в перекладі залежить від контексту та стилістичних вимог тексту, що пояснює широке використання диференціації.

Конкретизація, яка складає 11%, зумовлена необхідністю надавати точніші та більш визначені відповідники англійських слів і фраз, оскільки українська мова, як і багато інших мов, вимагає більшої специфічності в порівнянні з англійською. Наприклад, у випадках, де в англійській мові використовуються гендерно нейтральні слова, українські відповідники часто мають гендерну ознаку, що потребує додаткової конкретизації.

Лексико-граматичні трансформації займають 38% від загальної кількості. Вони широко використовуються через те, що розмовна лексика має бути адаптована не лише на рівні лексики, але й на рівні граматики, щоб зберегти природність мовлення. Цілісне перетворення, яке становить 17%, дає змогу перекладачам повністю перебудувати структуру фрази або речення, що важливо для збереження стилістичної відповідності і полегшення сприйняття тексту українським читачем. Часто англомовні розмовні вирази є специфічними для культури, і дослівний переклад міг би виглядати неприродно або навіть викликати непорозуміння. Саме тому перекладачі вдаються до цілісного перетворення, щоб адаптувати зміст до звичних для української аудиторії формулювань.

Компенсація, яка також становить 17%, дозволяє перекладачам передати емоційне та стилістичне забарвлення, яке може бути втрачене при дослівному перекладі. Часто певні розмовні фрази не мають точних відповідників в українській мові, тому перекладач змушений

використовувати інші стилістичні засоби або вводити додаткові елементи в реченні, щоб компенсувати втрати змісту та емоційного навантаження.

Щодо граматичних трансформацій, які складають 10% від загальної кількості, вони також відіграють важливу роль, особливо коли йдеться про морфологічні заміни, що становлять 6%. Розмовна лексика англійською мовою часто використовує спрощені граматичні конструкції або сленгові вирази, які не мають прямого відповідника в українській мові. Тому морфологічні заміни допомагають перекладачам адаптувати структуру висловлювання до правил української граматики, роблячи текст зрозумілішим для читача.

Таким чином, дослідження демонструє, що одиниці розмовної лексики англомовного дискурсу у переважній більшості випадків відтворюються в українськомовних перекладах із застосуванням лексичних та лексико-граматичних трансформацій. Ці методи дозволяють зберегти стилістику, емоційний колорит і природність мовлення, що є ключовими елементами при перекладі художніх текстів. Лексичні трансформації, такі як модуляція, диференціація та конкретизація, дають змогу глибше передати сенс і образність, тоді як лексико-граматичні перетворення забезпечують узгодженість тексту з граматичними нормами мови перекладу.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження було здійснено комплексний аналіз відтворення англійської розмовної лексики в українському художньому дискурсі за допомогою методів корпусної лінгвістики. Мета роботи полягала у визначенні ефективних ресурсів і методів для перекладу розмовної лексики англійської мови, і цей напрямок дослідження був успішно реалізований.

Перший розділ роботи присвячений теоретичним основам вивчення розмовної лексики в сучасній лінгвістиці та перекладознавстві. Було розглянуто основні принципи корпусної лінгвістики, яка базується на аналізі великих масивів текстів, що дає змогу виявляти особливості функціонування розмовної лексики в різних контекстах. Вивчено також підходи до перекладу розмовної лексики, де центральну роль відіграють такі стратегії, як еквівалентність, адаптація та доместикація.

Другий розділ досліджував розмовну лексику з позиції різних лінгвістичних парадигм, зокрема структурної лінгвістики. Було показано, що розмовна лексика включає емоційно забарвлені слова, сленг, жаргон, діалектизми, які відрізняються від стандартної літературної мови своєю неформальністю. Особлива увага приділялася структурним характеристикам розмовної лексики, її функціонуванню у художній літературі та способам передавання цих елементів під час перекладу.

Третій розділ роботи присвячено перекладацьким стратегіям і тактикам відтворення розмовної лексики. Проведений аналіз текстів із використанням корпусу OPUS показав, що найчастіше застосовувалися такі трансформації, як лексичні (модуляція, диференціація), лексико-граматичні (компенсація, цілісне перетворення). Це дозволило забезпечити еквівалентність перекладу, адаптуючи розмовну лексику до контексту українських художніх текстів.

Корпусна лінгвістика виявилася надзвичайно корисною для аналізу англійської розмовної лексики, адже вона забезпечує систематизований підхід до дослідження частотності вживання лексичних одиниць та їхніх контекстів. Використання корпусів текстів допомогло визначити типові

ситуації вживання розмовної лексики в англійських художніх творах, що значно полегшило процес перекладу на українську мову.

Розмовна лексика, яка включає сленг, жаргон, діалектизми та ідіоми, відрізняється своєю експресивністю та природністю, що ускладнює її точне відтворення в перекладі. Проте за допомогою аналізу корпусів текстів перекладачам може вдатися знайти еквіваленти, що відповідають прагматичному та стилістичному контексту оригіналу. І також цей аналіз забезпечує розуміння, які трансформації варто застосовувати в першу чергу.

Загалом, робота досягла своєї мети — були визначені ефективні методи перекладу розмовної лексики з англійської на українську мову. Основними результатами дослідження стали висновки про необхідність використання корпусних ресурсів для перекладу, а також про важливість застосування комплексних трансформацій для збереження стилістичних та емоційних характеристик оригінальних текстів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабій, О. І. (2004). Особливості зіставлення української та англійської мов (на матеріалі фразеологічних одиниць, що позначають емоційно-чуттєву сферу людини). *Сучасні дослідження з іноземної філології: збірник наукових статей*, (Вип. 2), 120–129. Ужгород: ТОВ «Борнео».
2. Байдак, Л. І. (2011). Фонетичні засоби мовної компресії. *Філологічні науки. Теоретичні та методологічні проблеми дослідження мови*. Retrieved from http://www.rusnauka.com/10_NPE_2011/Philologia/3_81778.doc.htm
3. Балюта, Е. Г. (2007). Нова лексика та фразеологія англійської мови сфери охорони довкілля: структурно-семантичні і функціональні параметри: Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук (спеціальність 10.02.04). Одеса.
4. Бибик, С. (2011). Стыльова размовна норма та размовна лексика. *Культура слова*, (№ 74), 59–65.
5. Верба, Л. Г. (2003). *Порівняльна лексикологія англійської та української мов: Посібник для перекладацьких відділень вузів*. Вінниця: Нова книга.
6. Врабель, Т. Т. (2005). Словотворча прагматика у сучасній англійській мові: Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук (спеціальність 10.02.04 – «Германські мови»). Донецьк.
7. Жуковська, В. В. (2013). *Вступ до корпусної лінгвістики: навчальний посібник*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. Retrieved from http://eprints.zu.edu.ua/18909/1/korpusna_lingv.pdf
8. Гнатюк, М. (2012). Терміни на позначення фонетичних процесів: теоретичний і практичний аспекти (на матеріалі північнолемківських переселенських говірок). *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*, (№ 733), 166–173.

9. Дзюбишина-Мельник, Н. Я. (2002). Сучасний жаргон і сучасне розмовне мовлення. *Наукові записки. Філологічні науки. Том 20*. Retrieved from ekmair.ukma.edu.ua
10. Єрмоленко, С. Я. (1999). *Нариси з української словесності*. Київ: Довіра.
11. Єфремова, Н., Калиновська, І., Коляда, Е., & Одарчук, Н. (2023). *English Phonology Practice Tasks = Фонологічний практикум з англійської мови: навчально-методичні матеріали*. Луцьк: ВНУ.
12. Жуковська, В. В. (2013). *Вступ до корпусної лінгвістики: навчальний посібник*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка.
13. Зацний, Ю. А., & Янков, А. В. (2008). *Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття: англоукраїнський словник*. Вінниця: Нова книга.
14. Зацний, Ю. А. (2000). *Іншомовні запозичення як засоби поповнення інноваційного словникового фонду сучасної англійської мови: монографія*. Запоріжжя: Запорізький національний університет.
15. Зацний, Ю. А. (2006). *Сучасне англомовне суспільство і розвиток словникового складу англійської мови*. Запоріжжя: Запорізький національний університет.
16. Коваленко, К. Г. (2013). Продуктивні способи творення нових слів в англійській мові. *Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник української медичної стоматологічної академії*, 4(44), 56.
17. Коробчинська, Л. А. (1963). Розмовна і просторічна лексика української мови та її ремаркування в словниках. *Лексикографічний бюлетень*, (№ IX), 41—54.
18. Коцюк, Л. М., & Коцюк, Ю. А. (2020). Класифікаційна парадигма корпусу текстів за особливостями його дизайну, структури та способами використання, а також способом фіксації та індексації текстових даних. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія*

«Філологія», (Вип. 9(77)). Retrieved from file:///C:/Users/admin/Downloads/79929529.pdf

19. Коцюк, Л. М., & Коцюк, Ю. А. (2018). Парадигма типологічних характеристик корпусу за типом текстових даних. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*, (Вип. 4(72)), 18–22.

20. Корунець, І. В. (2003). *Теорія і практика перекладу (аспектний переклад)*. Вінниця: Нова Книга.

21. Ніколаєнко, А. Г. (2007). *Лексикологія англійської мови – теорія і практика*. Вінниця: Нова Книга.

22. Література Просвітництва в Англії. (n.d.). *Studfile.net*. Retrieved from <https://studfile.net/preview/12971449/page:11/>

23. Максимов, С. Є. (2006). *Практичний курс перекладу (англійська та українська мови)*. Київ: Ленвіт.

24. Махачашвілі, Р. К. (2008). *Лінгвофілософські параметри інновацій англійської мови в техносфері сучасного буття: монографія*. Запоріжжя: Запорізький національний університет.

25. Онушканич, І. В., & Штогрин, М. В. (n.d.). *Сленг як перекладознавча категорія: поняття, етимологія, способи перекладу*. Retrieved from file:///C:/Users/USER/Downloads/VZhDU_2014_3_58.pdf

26. Пастрик, Т. В. (2006). Концептуальна модель продуктивного білінгвізму перекладача. *Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка*, 8(2), 141–148.

27. Пилинський, М. М. (1982). Розмовна лексика в писемних стилях сучасної української літературної мови. У *Взаємодія усних і писемних стилів мови* (С. 28–67). Київ: Наукова думка.

28. Пономарів, О. (2000). *Стилістика української мови*.

29. Радченко, Т. А. (n.d.). Адекватність перекладу (на прикладі нової розмовної лексики і фразеології англійської мови). Retrieved from http://vestnikphilology.mgu.od.ua/archive/v46/part_3/39.pdf

30. Романюк, О. С. (2013). Процес оволодіння англомовним розмовним мовленням з урахуванням його лексичних особливостей. *Наука і освіта*, (6), 171–175.
31. Селіванова, О. О. (2006). Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К.
32. Список фразеологізмів для ЗНО з української мови [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://bukischool.com.ua/blog/phraseology>.
33. Ткачик, О. В., & Роговська, Н. В. (2017). Шляхи поповнення лексичного складу сучасної англійської мови. *Вісник*, 9, 36–40.
34. МакЕнері, Т., & Вілсон, Е. Корпусна лінгвістика. Retrieved from https://uogbooks.files.wordpress.com/2014/10/tony_mcenery_andrew_wilson_corpus_linguisticsbook4you-org.pdf.
35. Українська мова: від фонетики до морфології [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: https://ukr.ed-era.com/leksikologiya/zagalnovzhivana_ta_leksika_obmezhenogo_vzhivannya.
36. Шляхи поповнення лексичного складу мови. Retrieved from <http://lektsii.org/3-32751.html>.
37. Baker, M. (2011). In *Other Words: A Coursebook on Translation*.
38. Bardovi-Harlig, K., & Stringer, D. (2017). Unconventional expressions: Productive syntax in the L2 acquisition of formulaic language. *Second Language Research*, 33(1), 60-87.
39. Colston, H. L. (2015). *Using figurative language*. New York: Cambridge University Press.
40. Fernando, C. (1996). *Idioms and idiomaticity*. Oxford: Oxford University Press.
41. Goldberg, A. (1995). *Constructions: A construction grammar approach to argument structure*. Chicago: University of Chicago Press.
42. Grant, L. (2005). Frequency of 'core idioms' in the British National Corpus [BNC]. *International Journal of Corpus Linguistics*, 10(4), 325–451.

43. Gray, B., & Biber, D. (2015). Phraseology. In D. Biber & R. Reppen (Eds.), *The Cambridge handbook of English corpus linguistics* (pp. 125-145). Cambridge: Cambridge University Press.
44. Greaves, C., & Warren, M. (2012). What can a corpus tell us about multi-word units? In A. O’Keeffe & M. McCarthy (Eds.), *The Routledge handbook of corpus linguistics* (pp. 200-230). London: Routledge.
45. Gries, S. (2008). Phraseology and linguistic theory: A brief survey. In S. Granger & F. Meunier (Eds.), *Phraseology: An interdisciplinary perspective*.
46. Hatim, B., & Mason, I. (1997). *The translator as communicator*.
47. Halverson, S. (1998). Translation studies and representative corpora: Establishing links between translation corpora, theoretical descriptive categories and a conception of the object. Bergen: University of Bergen.
48. Herbst, T. (2015). Why construction grammar catches the worm and corpus data can drive you crazy: Accounting for idiomatic and non-idiomatic idiomaticity. *Journal of Social Sciences*, 11(3), 87-99.
49. Howarth, P. A. (1996). *Phraseology in English academic writing: Some implications for language learning and dictionary making*. Berlin & New York: Mouton de Gruyter.
50. Hunston, S., & Thompson, G. (2006). System and corpus: Two traditions with a common ground. In G. Thompson, S. Hunston, & C. Thompson (Eds.), *System and corpus: Exploring connections* (pp. 1-17). London: Equinox.
51. Hunston, S. (2011). *Corpus approaches to evaluation: Phraseology and evaluative language*. London: Routledge.
52. Johansson, S. (1998). *Corpora and cross-linguistic research*. Amsterdam: Rodopi.
53. Kennedy, G. (1998). *Introduction to corpus linguistics*. London-New York: Longman.
54. Kerremans, D. (2015). *A web of new words: A corpus-based study of the conventionalization process of English neologisms*. Peter Lang.

55. Langlotz, A. (2006). *Idiomatic creativity: A cognitive linguistic model of idiom-representation and idiom-variation in English*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins.
56. Laso, N. J., & Salazar, D. (2013). Collocations, lexical bundles and SciE-Lex: A review of corpus research on multiword units of meaning. In I. Verdaguer, N. J. Laso, & D. Salazar (Eds.), *Biomedical English: A corpus-based approach* (pp. 2-25). Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins.
57. Marchand, H. (2008). *The categories and types of present-day English word formation*. Wiesbaden.
58. Mel'čuk, I. (2015). Clichés, an understudied subclass of phrasemes. *Yearbook of Phraseology*, 6(1), 51-79.
59. Newmark, P. (1991). *About translation*. Multilingual Matters.
60. Nida, E. A. (1964). *Toward a science of translating*. Leiden: E. J. Brill.
61. Nunberg, G., Sag, I. A., & Wasow, T. (1994). Idioms. *Language*, 70(3), 491-538.
62. Partington, A. (2014). Evaluative prosody. In K. Aijmer & C. Rühlemann (Eds.), *Corpus pragmatics: A handbook* (pp. 279-303). Cambridge: Cambridge University Press.
63. Richard, A. (2000). *Slang and euphemism*. New York: New American Library.
64. Rodríguez Martín, G. A. (2014). Canonical modified phraseological units: Analysis of the paradox. *Yearbook of Phraseology*, 5(1), 2-30.
65. Siefring, J. (2004). *Oxford dictionary of idioms*. Oxford: Oxford University Press.
66. Spears, R. A. (2007). *McGraw-Hill's essential American idioms dictionary*. New York: The McGraw-Hill Companies, Inc.
67. The Early 21st Century's Words and Expressions Existing in the English Language but Not in Dictionaries. Retrieved from <http://www.twirpx.com/file/257501>.

68. Tiedemann, J. (2009). News from OPUS – a collection of multilingual parallel corpora with tools and interfaces. In N. Nicolov, K. Bontcheva, G. Angelova, & R. Mitkov (Eds.), *Recent advances in natural language processing* (Vol. V, pp. 189-230). John Benjamins, Amsterdam/Philadelphia.

69. Tognini-Bonelli, E. (2001). *Corpus linguistics at work*. Amsterdam: Benjamins.

70. Tognini-Bonelli, E. (2001). *Corpus linguistics at work*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins.

71. Venuti, L. (2008). *The translator's invisibility: A history of translation*.

72. Wood, D. (2015). *Fundamentals of formulaic language: An introduction*. London.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Академічний тлумачний словник. Retrieved from <http://sum.in.ua>.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Рей Чосер, Д. (2019). Кентерберійські оповіді (М. Стріха, Перекл.). Львів: Видавництво «Астролябія». (Original work published in Middle English).

2. Бредбері. Вибрані твори. Retrieved from http://readonline.in.ua/author/rej_bredberi.

3. Bradbury, R. (n.d.). Dandelion wine. Retrieved from https://royallib.com/read/Bradbury_Ray/Dandelion_Wine.html#0.

ДОДАТОК

Лексика в художньому дискурсі українською мовою (на матеріалі підкорпусів OPUS

№	English	Ukrainian
1	" <u>Oh dear! Oh dear! I shall be late!</u> ".	Ой <u>лишенько, лишенько</u> , як я забарився!
2	" <u>Well!</u> " thought Alice to herself, "after such a fall as this, I shall think nothing of tumbling down stairs!"	<u>Овва!</u> — чудувалася Аліса. — Після такого падіння не страшно й зі сходів скотитися!
3	an what my <u>lousy childhood</u> was like	як минало моє <u>безголове</u> дитинство
4	and all that David Copperfield kind of <u>crap</u>	всю оту <u>муру</u> в дусі Девіда Копперфілда
5	In the first place, that <u>stuff bores me</u>	По-перше, <u>все це</u> мені остогидло, як гірка редька
6	Besides, I'm not going to tell you my whole <u>goddam autobiography</u> or anything.	Та я й не збираюсь описувати тут усю свою <u>триклятушу</u> біографію.
7	but they're also touchy <u>as hell</u>	тільки ж вразливі — <u>страх</u>
8	He's got a lot of <u>dough</u> , now	Тепер <u>грошей</u> у нього як <u>полови</u> .
9	showing some <u>hotshot</u> guy on a horse	і скрізь — такий собі <u>хвацький</u> жевжик, скаче на коні
10	She probably knew what a <u>phony slob</u> he was.	Мабуть, сама знає, що він просто <u>пустомолот</u> .
11	<u>Very big deal</u>	<u>Велике цабе!</u>
12	<u>They kicked me out.</u>	<u>Мене ж виперли зі школи.</u>
13	They <u>give guys the ax</u> quite frequently at Pencey.	У Пенсі <u>хлопці вилітають</u> частенько.

№	<i>English</i>	Ukrainian
14	<i>The more expensive a school is, the more <u>crooks</u> it has</i>	Чим дорожча школа, тим більше в ній <u>злудюг</u>
15	<i><u>I'm not kidding.</u></i>	<u>Правду кажу.</u>
16	<i>You don't know about me without you have read a book by the name of <i>The Adventures of Tom Sawyer</i>; but <u>that ain't no matter.</u></i>	Ви нічогосінько про мене не знаєте, коли не прочитали книжки, що називається "Пригоди Тома Соїєра"; <u>а втім — дарма.</u>
17	<i>I couldn't stand it no longer I <u>lit out.</u></i>	Я далі терпіти не зміг і <u>дав драла.</u>
18	<i>But Tom Sawyer he <u>hunted me up</u> and said he was going to start a band of robbers, and I might join if I would go back to the widow and be respectable.</i>	Але Том Соїєр <u>вислідив</u> мене і сказав, що набирає ватагу розбійників; він пообіцяв і мене прийняти, якщо я повернуся до вдови і надалі поводитимуся пристойно.
19	<i>After supper she got out her book and learned me about Moses and the Bulrushers, and <u>I was in a sweat to find out</u> all about him; but by and by she let it out that Moses had been dead a considerable long time; so then I didn't care no more about him, because I don't take no stock in dead people.</i>	По вечері вона діставала свою книжку і давай читати про Мойсея та про те, як його знайшли в очеретах, і мені <u>страх як кортіло</u> довідатися, що з ним скоїлось, аж тут — на тобі! — з'ясувалося, що той Мойсей бозна-коли дуба врізав; тоді я зовсім покинув слухати про те,— на біса мені здалися мерці!
20	<i>She <u>worked me</u> middling hard for about an hour, and then the widow</i>	Вона <u>мордувала</u> мене цілісіньку годину, аж урешті вдова звеліла

№	English	Ukrainian
	<i>made her ease up.</i>	їй відчепитися від мене.
21	<i>My marriage had <u>drifted us away</u> from each other.</i>	Моє весілля <u>розвело нас у різні боки.</u>
22	<i>From time to time I heard some vague account of his <u>doings</u>...</i>	Часом я чув щось про його <u>справи</u>
23	<i>My <u>dear</u> Holmes," said I, "this is too much.</i>	<u>Любий</u> мій Холмсе, — мовив я, — це вже занадто!
24	<i>...a particularly malignant boot-slitting specimen of the London <u>slavey</u></i>	найгірший взірець лондонської <u>служниці</u>
25	<i>I shall <u>drop you a line to let you know</u> how we progress.</i>	Тоді я <u>даватиму вам знати</u> , як просувається справа.
26	<i>"<u>C'mon, c'mon,</u>" I said right out loud</i>	" <u>Та швидше, швидше ж!</u> — мало не гукав я вголос.
27	<i>They didn't have too much <u>dough</u>.</i>	<u>Грошей</u> у них було не густо.
28	<i>"Let me take your coat, <u>dear,</u>" she said</i>	Роздягайся, <u>серденько</u> , давай твою курточку,— каже стара.
29	<i>and I <u>sort of</u> brushed my hair back with my hand</i>	а я <u>тим часом</u> прилизав долонею чуб назад.
30	<i>They got a bang out of things, though - in a <u>half-assed way</u>, of course.</i>	І все в житті їх тішило, хоча, звісно, й досить <u>по-чудернацькому</u> .
31	<i>You wondered <u>what the heck</u> he was still living for.</i>	А коли про нього добре поміркуєш, то починаєш просто дивом дивуватися: <u>на якого біса він живе?</u>
32	<i>I'm gonna <u>grab a bite</u>.</i>	Я збираюсь <u>поїсти</u> .
33	<i>It got on your <u>nerves</u> sometimes.</i>	Часом це аж <u>на нерви діяло</u> .
34	<i>"<u>M'boy</u>, if I felt any better I'd have</i>	— <u>Ох, хлопчику</u> , якби мені стало

№	English	Ukrainian
	<i>to send for the doctor," old Spencer said.</i>	бодай трохи краще, то довелось би кликати лікаря,— відповів старий.
35	<i>He started chuckling like a madman.</i>	Спенсер захихотів, немов <u>пришелепкуватий</u> .
36	<i>So you're leaving us, eh?</i>	— То, значить, покидаєш нас, <u>еге?</u> — питав.
37	<i>I mean he didn't <u>hit the ceiling</u>.</i>	Тобто, я хочу сказати, <u>не вибухав</u> .
38	<i>Game, <u>my ass</u></i>	Гра, <u>тряця вашій мамі!</u>
39	<i><u>I don't give a damn</u>, except that I get bored sometimes when people tell me to act my age</i>	<u>Мені на це, певна річ, начхати</u> , та коли хто-небудь береться мене повчати — мовляв, пора вже тобі поводитись як належить і т. ін.,— на душі стає сумно-сумно.
40	<i>It's a <u>phony</u>.</i>	<u>Ідіотизм</u> .
41	<i>I could <u>puke</u> every time I hear it</i>	<u>З душі верне</u> , коли чую таке.
42	<i>"Do you blame me for <u>flunking</u> you, boy?" he said</i>	— Ти дорікаєш мені за те, що я тебе <u>засипав</u> , хлопчику? — запитав він.
43	<i>I wished to hell he'd stop <u>calling me "boy"</u> all the time.</i>	Оте його "хлопчику" та "хлопчику" вже <u>сиділо у мене в печінках</u> .
44	<i>I'm a <u>moron</u>.</i>	<u>Я на розум небагатий</u> .
45	<i>But I just couldn't <u>hang around</u> there any longer</i>	Але й <u>усидіти</u> там я вже просто не міг
46	<i>He started off with about fifty <u>corny</u> jokes, just to show us what a regular guy he was.</i>	Спершу розповів з півсотні <u>заяложених</u> анекдотів — це щоб показати, який він-у дошку свій.
47	<i>What really <u>knocks me out</u> is a book that...</i>	Те оповідання <u>мене просто вбило</u> .
48	<i>"On the subway, for <u>Chrissake!</u> Ya</i>	— <u>Отуди к бісу!</u> В метро? Загубив,

№	English	Ukrainian
	<i>lost them, ya mean?"</i>	чи що?
49	<i>"<u>Oh, my!</u>"</i>	<u>Ой, лишенько!</u>
50	<i>"Why, whatever has he done to you, <u>my sweet?</u>" she asked, and mopped the mud from his face with her apron and called him all manner of endearments</i>	– <u>Любий мій</u> , що він з тобою зробив? - розпитувала вона, стираючи краєм фартуха бруд з обличчя коханого і називаючи його всіма можливими іменами.
51	<i>"Well then," said his new friend, "<u>help yourself.</u>"</i>	- От і чудово, - сказав новий друг нашого героя. - Тоді <u>пригощайтесь</u> .
52	<i>"It's very <u>lovely</u>," he said.</i>	- Мені <u>дуже подобається!</u> - сказав він.
53	<i>"Now, <u>get along with you</u>," she said softly, and looked at him, half regretfully, with eyes as violet as the cirrus clouds, high in the dawn sky.</i>	- <u>Що ж, тримайся</u> , - тихо сказала дівчина, з легким жалем глянувши на нього своїми прекрасними очима - фіалковими, наче перисті хмари високо у світанковому небі.
54	<i>"<u>Ah</u>," said Tristran.</i>	<u>Трістран зітхнув.</u>
55	<i>"I've half a mind," he said, "to push the old bastard's corpse out of the window."</i>	- <u>В глибині душі</u> , - пробурмотів він, - мені хочеться викинути труп старого покидька у вікно! І навіщо була уся ця дурня?
56	<i>What was all that <u>idiocy</u> about?</i>	І навіщо була уся ця <u>дурня</u> ?
57	<i>"I <u>damned well hope so</u>," said the late eighty-first master of Stormhold to his four dead sons.</i>	- <u>Хай йому грець</u> , я на нього <u>розраховую</u> , - сказав мертвим синам покійний вісімдесят перший лорд Штормгольда.
58	<i>"<u>That's kind of you</u>," said the small figure who sat on the other side of a</i>	- <u>Ви дуже ввічливі</u> , - зраділа маленька фігурка, що сиділа по той

№	English	Ukrainian
	<i>little fire which crackled and smoked in the morning air.</i>	бік вогнища, яке потріскувало і диміло в ранковому повітрі.
59	<i>"A bit. And <u>I'm tattered and torn</u>," said Tristran</i>	- Так, трохи. А ще <u>в мене весь одяг подертий</u> , - відповів Трістран
60	<i>"<u>Hello?</u>" said Tristran.</i>	- <u>Хто тут?</u> - гукнув Трістран.
61	<i>"<u>You are welcome</u>," said the star.</i>	- <u>Будь ласка</u> , - відповіла зірка.
62	<i>"<u>There you go</u>," he said to the bird. "Go home."</i>	- <u>Готово</u> , - нарешті сказав він. - Лети додому.
63	<i>"<u>Look at you</u>," she said.</i>	- <u>Це ж треба</u> , - сказала вона
64	<i>"<u>Here you go</u>," he said, passing the star the other end of the chain that had bound her.</i>	- <u>Ну от</u> , - сказав Трістран, подаючи зірці вільний кінець ланцюга, що тримав її у полоні.
65	<i>So he said, "<u>Look, I know all that stuff about frustrating my plans every step of the way, but if the unicorn is willing, perhaps it would carry you on its back, for a little way.</u>"</i>	Хлопець звернувся до неї: - <u>Слухай</u> , я пам'ятаю, що ти збиралася весь час псувати мої плани. Але якщо єдиноріг не проти, то може, він би тебе трохи підвіз?
66	<i>"<u>You're nuts. I swear to God</u>," Ackley said</i>	— <u>Псих!</u> — кидає Еклі.— їй-богу, псих!
67	<i>"Where the <u>hellja get that hat?</u>" he said.</i>	— Де ти <u>доп'яв оцю ідіотську шапку?</u> — питає.
68	<i>I call people a "prince" quite often when <u>I'm horsing around</u>.</i>	Я часто називаю людей принцями, коли <u>клею дурня</u> .
69	<i>"No reason. Boy, I can't stand that <u>sonuvabitch</u>. He's one sonuvabitch I really can't stand."</i>	— Він завжди дере носа,— каже Еклі.— Ненавиджу я цю <u>сволоту!</u> Можна подумати, що він і справді...
70	<i>I didn't have anything special to do,</i>	Робити я не мав чого і поплентався

№	English	Ukrainian
	<i>so I went down to the can and <u>chewed the rag</u> with him while he was shaving</i>	вслід за Стредлейтером до умивалки — <u>почешу хоч, думаю, язиком</u> , поки він шкребтиметься.
71	<i>Suspense is good for some <u>bastards</u> like Stradlater.</i>	З таким <u>паскудою</u> , як Стредлейтер, часом не завадить і подрочитися.
72	<i>I sat down on the washbowl next to him again. "That Phyllis Smith <u>babe</u>?"</i>	Я знов сів біля нього на раковину.— Часом не з отією <u>ціпою</u> Філіс Сміт?
73	<i><u>Boy</u>, was I excited, though. I really was.</i>	<u>Слухайте</u> , ох і розхвилювався ж я!.. Слово честі.
74	<i>About the <u>booze hound</u> running around the house naked, with Jane around.</i>	Але при мені він тільки те й робив, що <u>жлуктив віскі</u> та слухав по радіо всі підряд оті ідіотські детективчики. І ганяв по всьому дому голяка. При Джейн, і взагалі.
75	<i>Stradlater was a very <u>sexy</u> bastard.</i>	Цей паскуда Стредлейтер жахливий <u>розпусник</u> .
76	<i>"She had a <u>lousy</u> childhood. I'm not kidding."</i>	Дитинство в неї було <u>паршиве</u> . Серйозно кажу.
77	<i>You couldn't rile him too easily</i>	Його ніщо не бере, ніякі глузи.
78	<i>I'll bet a thousand <u>bucks</u>.</i>	Б'юсь об заклад на тисячу <u>зелених</u>
79	<i><u>What a racket</u>.</i>	<u>От дурисвітство!</u>
80	<i>It was supposed to be a comedy, with Cary Grant in it, and <u>all that crap</u>.</i>	Здається, то була якась комедія з участю Кері Гранта і взагалі з <u>усією отою їхньою мурою</u> .
81	<i>I doubt if he ever even <u>gave anybody a feel</u>.</i>	Я навіть маю сумнів, чи він узагалі хоч раз у житті <u>лапнув дівчину</u> .
82	<i>I remember once, the summer I was</i>	І весь час на душі мав таке <u>відчуття</u> ,

№	<i>English</i>	Ukrainian
	<i>around twelve, teeing off and all, and having <u>a hunch</u> that if I turned around all of a sudden, I'd see Allie.</i>	наче ось раптом обернуся — і побачу Аллі.
83	<i>That movie was really <u>cool</u>.</i>	Цей фільм був дійсно <u>класний</u> .
84	<i>I'm going out with my <u>bae</u> tonight</i>	Я сьогодні зустрічаюся з <u>дівчиною</u> .
85	<i>The party last night was <u>lit!</u></i>	Учорашня вечірка була просто <u>бомба!</u>
86	<i>I saw a <u>kid</u> playing in the park.</i>	Я побачив <u>хлопчика</u> , що грався в парку.
87	<i>Hey, <u>buddy!</u> How's it going?</i>	Привіт, <u>друзе!</u> Як справи?
88	<i>Do you wanna <u>grab</u> some coffee?</i>	Хочеш <u>випити</u> кави?
89	<i>I <u>won't give up</u> on my dreams.</i>	Я не <u>відступлюся</u> від своєї мрії.
90	<i>Do you even know he <u>was just messing around</u> the whole time?</i>	Ти взагалі в курсі, що він весь цей час <u>просто клеїв дурня?</u>
91	<i>Do you want to <u>hang out</u> this weekend?"</i>	Хочеш, <u>зустрінемося</u> на вихідних?
92	<i>He <u>made a dead set</u> at winning the championship</i>	Він <u>зробив ставку</u> на перемогу в чемпіонаті
93	<i>He's <u>played a blinder</u> in every game so far this season</i>	Він <u>блискуче відіграв</u> кожен матч цього сезону.
94	<i>It's <u>OK</u>. I gotit</i>	Все <u>о'кей</u> . Я сама підніму
95	<i>Relax, <u>buddy</u>. I gotit.</i>	Заспокойся, <u>друзе</u> , я це зроблю.
96	<i><u>Gotit?</u></i>	<u>Зрозуміло?</u>
97	<i>I <u>gotit</u>, sir.</i>	Я <u>зрозумів</u> , сер
98	<i><u>Hail Columbia</u>.</i>	<u>Чорт забирай.</u>
99	<i><u>Huckleberry to a persimmon</u>.</i>	<u>Ніщо в порівнянні</u>
100	<i><u>What's up?</u></i>	<u>Як справи?</u>

SUMMARY

The thesis focuses on the process of corpus verification and explores methods for rendering English colloquial vocabulary in Ukrainian fictional discourse, based on material from the OPUS sub-corpora. The main objective of the study is to identify optimal resources and techniques that can be effectively used to translate colloquial expressions into Ukrainian literary texts, ensuring they retain their stylistic and cultural nuances.

The research addresses several key aspects, starting with an analysis of English colloquial vocabulary within the OPUS corpus. This involves a comprehensive study of how colloquial expressions are used in English texts and their potential equivalents in Ukrainian. The study delves into the intricacies of corpus verification, identifying suitable tools and methodologies that can be applied to ensure accurate translation of these colloquial elements.

The thesis is structured around three core chapters. The first chapter provides a theoretical overview of colloquial vocabulary in modern linguistics and translation studies, highlighting its significance and the challenges it poses in translation. It also discusses various translation strategies and how they can be applied to effectively convey the intended meaning and tone of the original text in the target language.

The second chapter focuses on the analysis of colloquial vocabulary from different linguistic perspectives, including structural linguistics, semantics, and communicative-pragmatic linguistics. This chapter aims to understand the diverse roles that colloquial elements play in different contexts and how they can be accurately reflected in translation without losing their original impact and flavor.

The final chapter presents practical insights into the translation of English colloquial vocabulary into Ukrainian. It provides a detailed examination of the strategies and techniques used by translators, supported by a quantitative analysis of the study's findings.

The study concludes that the most effective translation of colloquial vocabulary requires a nuanced understanding of both the source and target

languages, as well as their respective cultural contexts. The research findings are expected to contribute to the improvement of translation practices, offering new perspectives and approaches for future studies in this field. This work will be particularly useful for translators, linguists, and anyone interested in the challenges of conveying colloquial vocabulary in literary translation.